

WASA DAGBLAD

Nr 38 Söndag, 21 september 2025

ISSN 2954-2448

Red Nose Company i Vasa

Protectivde Fence över Vasa nästa vecka

Tvåspråkighet är hälsosamt

Varför får kvinnor hjärtinfarkt?

Red gratis med Lifti i morgon

Édith Piaf

WASA DAGBLAD

**HÄR FINNS VI:
vpress.ovh**

ÉDITH PIAF!

Den kognitiva reservens fördel: Hur tvåspråkighet stärker hjärnan mot åldersrelaterad kognitiv försämring

FÖRMÅGAN ATT TALA MER N ETT SRÅK har länge värderats för sina sociala och ekonomiska fördelar. En växande mängd neuroscientifisk forskning avslöjar dock att tvåspråkighet också ger en betydande och kraftfull hälsoförmån för hjärnan, genom att fungera som en skyddande faktor mot kognitiv nedgång och demens. Denna artikel utforskar mekanismerna bakom detta fenomen, med fokus på begreppen kognitiv reserv och förbättrad exekutiv funktion.

Hörnstenen i tvåspråkighetens fördelar ligger i den ständiga mentala jonglering som den kräver. En tvåspråkig person är inte bara utrustad med två uppsättningar av ordförråd; deras hjärna måste kontinuerligt hantera båda språksystemen, välja lämpligt språk och undertrycka det irrelevanta i en given kontext.

Denna ständiga träning styrker hjärnans exekutiva kontrollsystem, ett nätverk som främst finns i prefrontala cortex och den anteriora cingulata cortex. Detta system är ansvarigt för högnivåkognitiva processer såsom uppmärksamhet, uppgiftsväxling, konflikthantering och inhiberande kontroll (Bialystok, 2011). I grund och botten får den tvåspråkiga hjärnan en daglig träning i mental flexibilitet och fokus.

Denna livslånga träning bygger vad neurologer kallar "kognitiv reserv" – hjärnans motståndskraft mot neuropatologisk skada. Tänk på det som en buffert eller en redundans i det neurala nätverket. Medan

två individer kan visa liknande nivåer av Alzheimersrelaterad hjärnpatologi (t.ex. amyloida plack och neurofibrillära trassel), kan individen med en högre kognitiv reserv upprätthålla funktionell kognition under en längre tid. Tvåspråkighet är en potent bidragande faktor till denna reserv. En banbrytande studie av Bialystok, Craik och Freedman (2007) fann att tvåspråkiga patienter diagnostiserades med demens i genomsnitt 4,3 år senare än sina enspråkiga motsvarigheter. Denna försening i debut var oberoende av faktorer som utbildning, yrke och migrationsstatus, vilket pekar direkt på tvåspråkighet som den avgörande variabeln.

Fördelarna sträcker sig längre än att bara skjuta upp demens. De förbättrade exekutiva funktionerna hos tvåspråkiga individer har kopplats till överlägsen prestation på uppgifter som kräver uppmärksamhet för detaljer och växling mellan uppgifter. Vidare indikerar forskning att tvåspråkighet kan hjälpa till kognitiv återhämtning efter skada. Till exempel fann en studie av strokeöverlevare i Indien att "tvåspråkiga patienter hade dubbelt så stor sannolikhet som enspråkiga att ha normala kognitiva funktioner efter en stroke" (Alladi et al., 2013, s. 1). Detta tyder på att den kognitiva reserv som byggs av tvåspråkighet inte bara skyddar mot nedgång utan också stödjer återhämtning från akuta hjärnhändelser.

Det är viktigt att notera att graden av förmån kan påverkas av faktorer som ålder för språkinlärning, frekvens av användning och språkfärdighet i varje språk. Den övergripande evidensen är dock tydlig:

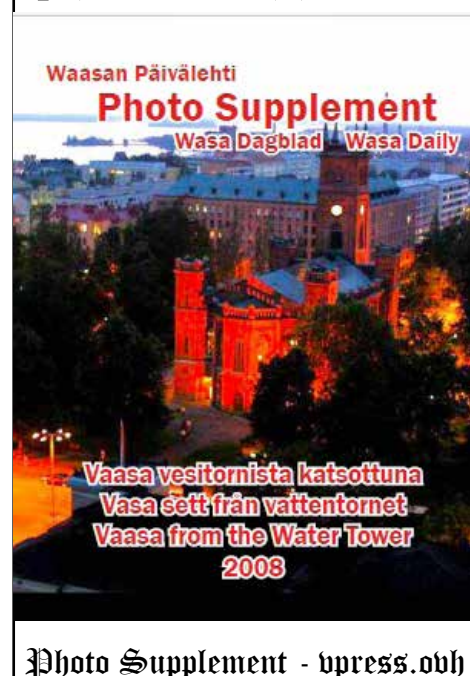
att aktivt hantera två språk förändrar hjärnans struktur och funktion på sätt som främjar långsiktig kognitiv hälsa. I en värld med en ökande prevalens av åldersrelaterade neurologiska sjukdomar kan främjandet av tvåspråkighet ses inte bara som ett kulturellt eller utbildningsmässigt mål, utan som ett betydande folkhälsoinitiativ.

Referenslista

Alladi, Suvarna, Thomas H. Bak, Vasanta Duggirala, Bapiraju Surampudi, Mekala Shailaja, Anuj Kumar Shukla, Jaydip Ray Chaudhuri och Subhash Kaul. 2013. "Bilingualism Delays Age at Onset of Dementia, Independent of Education and Immigration Status." *Neurology* 81 (22): 1938–1944. <https://doi.org/10.1212/01.wnl.0000436620.33155.a4>.

Bialystok, Ellen. 2011. "Reshaping the Mind: The Benefits of Bilingualism." *Canadian Journal of Experimental Psychology / Revue canadienne de psychologie expérimentale* 65 (4): 229–235. <https://doi.org/10.1037/a0025406>.

Photo Supplement

NYHETER

Den 22.9 åker vi gratis med Lifti-bussarna

IMORGON, måndagen den 22 september, kan man resa gratis med alla Lifti-bussar i Vasa, med undantag för servicelinjerna. Gratis bussresor erbjuds hela dagen från morgon till kväll som en del av Bilfria dagen, som ingår i Europeiska trafikantveckan.

Pertti Hällilä, trafikchef i Vasa stad, uppmanar alla att ta chansen och prova kollektivtrafiken: «Vi vill uppmuntra alla till hållbart resande och att använda Lifti-bussarna med låg tröskel. Att resa med buss är en miljöinsats, och vi hoppas att fler och fler ser det som ett seriöst alternativ till bilen.»

Europeiska trafikantveckan firas årligen från den 16 till den 22 september, och höjdpunkten är den traditionella Bilfria dagen. Under denna temavecka arrangerar städer och kommuner runt om i Europa evenemang och

kampanjer för att främja hållbart resande, som cykling och kollektivtrafik. Trafikantveckan är ett utmärkt tillfälle att lyfta fram miljövänliga transportsätt och öka medvetenheten om deras fördelar, både för individens hälsa och för miljön.

Lifti-bussarna i Vasa erbjuder nu ett enkelt sätt att prova hållbart resande, och förhoppningen är att fler ska välja kollektivtrafiken även i framtiden.

Syftet med Bilfria dagen är att få människor att reflek-

tera över sina resval och hur de påverkar både samhället och miljön. Så idag är det ett utmärkt tillfälle att låta bilen stå hemma och hoppa på en Lifti-buss – helt gratis!

NYHETER

DENNA TIDNING KAN MAN LÄSA VAR SOM HELST

Denna tidning kan man läsa var som helst, som här i Sjöfartsmuseet

BLOGGSKRIBENTER

Skriv i Wasa Dagblad – Vi söker blogg-författare!

Älskar du att dela med dig av dina tankar, erfarenheter eller kunskaper? **Wasa Dagblad** söker nu engagerade blogg-skribenter som vill skriva intressanta och inspirerande texter för våra läsare.

Oavsett om du gillar att skriva om lokala nyheter, kultur, livsstil, företagande eller personliga reflektioner – din röst är välkommen hos oss!

Att skriva för *Wasa Dagblad* är ett utmärkt sätt att nå en bredare publik, knyta kontakter och utveckla din kreativitet. Ingen tidigare erfarenhet krävs – allt du behöver är idéer och

entusiasm! Vi uppskattar olika perspektiv och nya röster som speglar vår gemenskap.

Intresserad? Skicka din bloggidé eller ett kort prov till oss, så publicerar vi gärna dina texter. Var med och gör *Wasa Dagblad* till en plats för meningsfulla diskussioner och engagerande berättelser!

Kontakta oss på wasadagblad@gmail.com för mer info. Vi ser fram emot att höra från dig!

ÄLDRE RÅDET

Äldrerådet i Vasa uppmanar alla att delta i Åldreinstitutets "Ta med en äldre ut"-kampanj 8-21.9.2025. Du hinner ännu i dag!

ÄLDRE RÅDET i Vasa uppmanar alla stadsbor att delta i Åldreinstitutets nationella kampanj "Ta med en äldre ut" som äger rum mellan den 8 och 21 september 2025. Kampanjens mål är att glädja äldre i deras vardag och minska ut-
anförskap.

Många äldre har ett stort behov av regelbundna utomhuspromenader och sällskap, men tröskeln för att be om hjälp kan kännas oöverstiglig. Kampanjen uppmanar alla att fundera: känner du en äldre person som skulle glädja sig åt en promenad eller en stund i parken?

Det är enkelt att delta. Du kan till exempel ta med dig ut en granne, släkting eller gammal bekant. Frivilliggrupper kan bege sig till vårdhem för att hjälpa till med utomhusvistelser. Att sprida information om kampanjen i sociala medier eller i sina egna kretsar är också ett värdefullt stöd.

NYHETER

TEATER

Aleksis Kivi roar och berör – Red Nose Company på turné i Österbotten

RED NOSE COMPANY, specialiserad på clownteater, tar sin hyllade föreställning Aleksis Kivi till Österbotten i oktober. Föreställningen ges på Vasa stadsteater den 9 oktober, i Kultur-centrum Akustika i Ylivieska den 10 oktober och på Karleby stadsteater den 11 oktober.

Turnén är en del av teatergruppens 20-årsjubileum. Aleksis Kivi hade urpremiär på National-teaterns Stora scen år 2022 och har sedan dess rosats av både publik och kritiker runtom i Finland.

På scen står skådespelarna Timo Ruuskanen och Tuukka Vasama tillsammans med dragspelaren Niko Kumpuvaara. I Vasa får publiken dessutom uppleva en unik konstella-

tion när en stråkduo ur kammarorkestern Avanti! ansluter sig till ensemblen.

Föreställningen är en varm och intelligent kavalkad över Aleksis Kivis liv och verk. Publiken får möta såväl Sju bröder som Nummisuutar-nas Esko, men också Kivis starka kvinno-porträtt. Särskilt Lea – huvudpersonen i det drama vars premiär 1869 ofta anses vara start-skottet för den finska teatern – lyfts fram.

– Att turnera är oerhört roligt, men det kräver också uppfinningsrikedom. Varje scen är an-norlunda och föreställningen måste anpassas därefter. Dessutom är dialekterna ett spännande tema för oss, eftersom man på Kivis tid debatterade intensivt om det finska skriftspråket skulle bygga på östliga eller västliga dialekter, säger skådespelaren Timo Ruuskanen.

Red Nose Company är känt för

sina föreställningar där fysisk teater, musik och clowneri förenas. Aleksis Kivi fortsätter denna tradition men öppnar samtidigt för frågor om språkets och kulturens kärna – på ett lättillgängligt och humoristiskt sätt.

Föreställningarna i Österbotten:

- 9.10 kl. 19 Vasa stadsteater, i samarbete med Avanti!s stråkduo
- 10.10 kl. 18 Kulturcentrum Akustika, Ylivieska
- 11.10 kl. 14 Karleby stadsteater

Biljetter säljs via respektive teaters system.

FOTO: I förgrunden syns skådespelarna Tuukka Vasama (Mike) och Timo Ruuskanen (Zin) och i bakgrunden musiker Niko Kumpuvaara Cata Portin Inga publiceringsrestriktioner

NYHETER

FLYGVAPNET

Mycket flygverksamhet över Vasa denna vecka

IMAGE: Jim van de Burgt from Wijk bij Duurstede, Netherlands

Den här veckan blir luft-
rummet över Vasa ovan-
ligt livligt när Flygvapnet
ordnar övningen **Protective
Fence 25** den 22–26 septem-
ber. Under övningen deltar ett
stort antal flygplan, helikoptrar
och enheter, och verksamheten
syns och hörs även i Vasa-
regionen. Syftet är att stärka
Finlands försvarsförmåga och
beredskap genom mångsidiga
flygoperationer.

Vad innebär övningen?

Totalt deltar omkring 50 luftfar-
koster och 1 200 soldater. Förutom
det finska Flygvapnets F/A-18
Hornet-jaktplan omfattar styrkorna
även Hawk-skolflygplan, transport-
och sambandsflygplan samt arméns
NH90-helikoptrar och Gränsbe-

vakningens Dornier 228-övervak-
ningsflygplan. Internationella inslag
kommer från det svenska flygvap-
net med JAS 39 Gripen-jaktplan
samt från Sverige och Danmark
med C-130 Hercules-transportflyg-
plan.

Vasa som bas för verksamheten

Övningsområdena sträcker sig över
flera orter och flygfält, och Vasa
flygplats fungerar som en av stöd-
jepunkterna. Flygrutterna täcker ett
brett område mellan Vasa, Rovanie-
mi, Kajana, Kuopio och Jyväskylä
samt över Bottenviken. Även Kar-
leby-Jakobstads flygplats används i
övningen.

Flygningarna kan märkas tydligt
både på himlen och i ljudbilden,
särskilt vid lågflygningar och
eventuella överljudsflygningar.
Flygvapnet meddelar att flygverk-

samheten avslutas senast klockan
23 varje kväll. Under övningen an-
vänds också facklor och remsor (så
kallade motmedel) som kan synas
som ljusfenomen på himlen eller ge
upphov till störningar i väder- och
radarsignaler.

Varför genomförs övningen?

Protective Fence 25 är höstens
största flygövning i Finland. En-
ligt Flygvapnet är målet att stärka
försvarets kapacitet och att öva
genomförandet av flygoperationer
från spridd gruppering, i enlighet
med den finländska stridstaktiken.

Övningen har också en tydlig inter-
nationell dimension: förband från
Sverige och Danmark deltar, och
verksamheten är en del av ett större
sammordiskt och Östersjöbaserat
övningsmönster som pågår under
september och oktober.

THL

THL:s skolhälsoundersökning: Endast en liten andel ungdomar sover och rör sig tillräckligt samt äter frukost varje vardagsmorgon

AI Image

DEN NYA SKOLHÄLSOUNDERSÖKNINGEN avslöjar oroande trender i ungdomars hävanor. Endast en bråkdel av finländska skolelevers vardagar består av hälsosamma grundrutiner – tillräckligt med sömn, regelbunden motion och frukost.

Enligt vårens 2025 undersökning följer endast 17 procent av pojkar i årskurs 8–9 och bara 9 procent av flickorna alla tre grundpelare för en hälsosam livsstil: minst en timmes daglig motion, minst åtta timmars

nattesömn och frukost varje vardagsmorgon.

Särskilt oroande är att endast ungefär var fjärde ungdom rör sig minst en timme om dagen. Frukostätning har blivit en etablerad vana hos bara hälften av högstadiel eleverna. Som tur är är sömnen lite bättre – ungefär två tredjedelar av ungdomarna sover tillräckligt.

I lågstadiet är hälsovanorna något mer etablerade. Ungefär en tredjedel av eleverna i årskurs 4–5 äter frukost, rör sig tillräckligt och sover enligt egen uppfattning tillräckligt.

Överläkare Terhi Aalto-Setälä betonar att ungdomars hälsovanor krä-

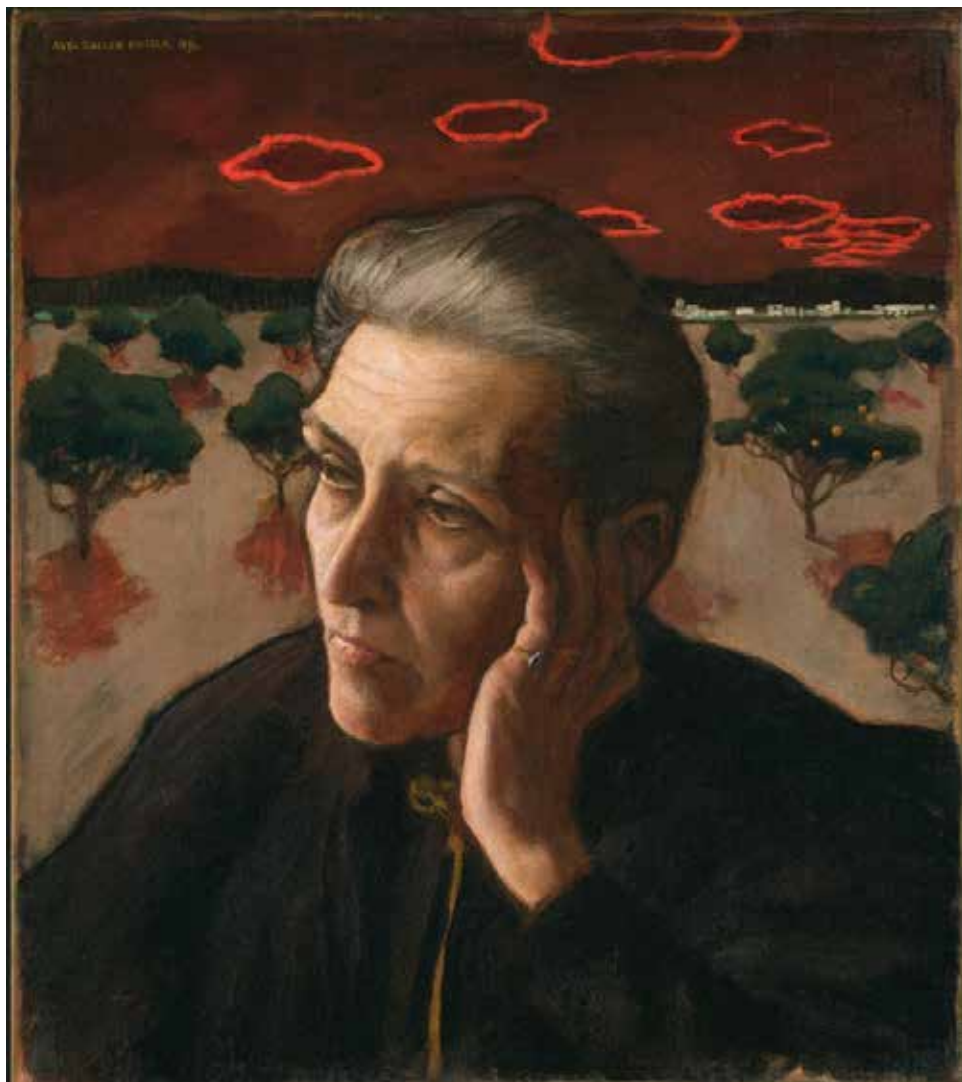
ver vuxnas stöd:

”Barn och ungdomar behöver vuxnas stöd för att följa hälsosamma levnadsvanor och en regelbunden dagsrytm. Tillräcklig sömn, motion och näring är grundpelare för välbefinnande. Deras betydelse för även den mentala hälsan kan inte överdrivas.”

Undersökningen visar tydligt att ungdomars vardagsrutiner och hälsovanor behöver förstärkas. Att etablera hälsosamma levnadsvanor i ung ålder är en viktig investering för välbefinnande genom hela livet.

ATENEUM

Ateneums fantastiska utställning för dig till Wien vid sekelskiftet 1900

HÖSTEN 2025 öppnar Ateneum konstmuseum en unik utställning som lovar att bli en konsthistorisk upplevelse för både konstantusiaster och nyfikna. ”Gallen-Kallela, Klimt & Wien”-utställningen tar oss till Wien vid sekelskiftet 1900 – en stad som pulserade av nya idéer och kreativ fantasi.

Utställningen presenterar internationella konstnärer som den finske mästaren Akseli Gallen-Kallela

samarbetade med och vilkas utställningar han deltog i. Wiener Secession, ledd av Gustav Klimt, var en radikal brytning med konservativa konstideal – en passionerad strävan mot en friare och modernare konstuppfattning.

En av utställningens mest fascinerande teman är samspelet mellan olika konstformer. Secessionisternas mål var jämlikhet mellan alla konststarter, och detta syns i utställningen på ett mångsidigt sätt: måleriet kompletteras med design, smycken och vardagliga objekt. Akseli Gallen-Kallela delade sina kollegors

intresse för Gesamtkunstwerk, där olika konstarter förenas till en harmonisk helhet.

Utställningen betonar kvinnornas betydande roll som förnyare inom konsten. Även om kvinnor inte fick bli officiella medlemmar i Secession-gruppen, var deras arbete av avgörande betydelse. I Wiener Werkstätte-ateljén verkade kvinnor aktiva som konstnärer och formgivare. Särskilt intressant är Emilie Flöges revolutionerande reformdräkt som befriade kvinnorna från korsettens bojar och skapade ett nytt, funktionellt modespråk.

Utställningen erbjuder ett unikt tillfälle att följa Gallen-Kallelas konstnärliga resa i internationella strömningar. Han deltog i secessionisternas utställningar i flera europeiska städer och interaktionen med internationella modernister påverkade hans konst avsevärt.

Denna utställning är mer än bara en konstupställning – det är en upplevelse av en tid då konsten revolutionerade samhället och samhället revolutionerade konsten. Besök Ateneum hösten 2025 och fördjupa dig i Wiens kreativa energi vid sekelskiftet!

Gallen-Kallela, Klimt & Wien
Ateneum konstmuseum
26.9.2025 – 1.2.2026

BILD: Akseli Gallen-Kallela
Konstnärens mor
Stockholms nationalmuseum
1896

NYHETER

HELSINGFORS JÄRNVÄGSSTATION

Landskap från Koli-målningen är nu tillbaka på sin plats – och kommer att stanna där i 100 år

DEN IKONISKA MÅLNINGEN *Landskap från Koli* på Helsingfors centralstation har återfått sin forna glans efter omfattande konserveringsarbeten. Verket skapades 1911 genom samarbete mellan Eero Järnefelt, A. W. Finch och Ilmari Aalto och är en av Finlands största målningar på duk.

Konstverket har prytt stationens restaurangsal i över hundra år, och dess bevarande på platsen är skyddat enligt stationens skyddsbestämmelser. Innan målningen blev en del av Eliel Saarinens arkitektoniska mästerverk ställdes den ut på turismutställningen i Berlin, där den representerade Finland.

De omfattande konserveringsarbetena säkerställer att målningen kommer att finnas kvar på sin historiska plats under de nästa hundra åren, bevarad för framtida generationer att uppskatta.

HÄLSA

Varför får kvinnor utan riskfaktorer hjärtinfarkt?

EN NY STUDIE har avslöjat en anledning till varför många till synes friska kvinnor drabbas av hjärtinfarkt och stroke, trots att de inte röker eller har högt kolesterol, högt blodtryck eller diabetes. Svaret, enligt forskare, ligger i inflammation.

Läkare har länge undrat över att upp till hälften av alla hjärtinfarkter inträffar hos personer utan dessa "standardriskfaktorer" (kallade SMuRFs på engelska). En forskargrupp från Mass General Brigham har nu upptäckt att ett enkelt blodtest som mäter inflammation kan identifiera många av dessa riskkvinnor som vanliga hälsokontroller missar.

Forskningen fokuserade på en markör i blodet som heter hsCRP (högekänsligt C-reaktivt protein),

som mäter inflammation i kroppen. Studien följde över 12 500 initialt friska kvinnor i 30 år. De som hade höga halter av hsCRP hade en dramatiskt högre livstidsrisk för hjärtsjukdom och stroke, trots att de saknade traditionella riskfaktorer.

"Kvinnor som får hjärtinfarkt och stroke men som inte har några standardriskfaktorer identifieras inte av de uträkningar läkare använder i vardagen", förklarade Dr. Paul Ridker, studiens huvudförfattare och preventiv kardiolog. "Ändå visar våra data tydligt att till synes friska kvinnor med inflammation har en betydande livstidsrisk."

Forskarna har introducerat en ny term för denna grupp: "SMuRF-lösa men inflammerade".

Den goda nyheten är att risken kan minskas avsevärt. Studien visade också att behandling med statiner, vanliga kolesterolsänkande läkeme-

del, sänkte risken för hjärtinfarkt och stroke med 38 % hos dessa kvinnor.

Läkare hoppas att denna upptäckt kan förändra hur kvinnor screenas för hjärtsjukdom, genom att uppmuntra användning av inflammationstest, speciellt för kvinnor i 40- och 50-årsåldern. Detta skulle möjliggöra tidig prevention genom livsstilsförändringar och i vissa fall medicin, långt innan hjärtsjukdomen blir ett allvarligt hot.

Resultaten presenterades på European Society of Cardiology Congress och publicerades i The European Heart Journal.

Källa: <https://www.massgeneralbrigham.org/en/about/newsroom/press-releases/inflammation-may-explain-womens-heart-attacks-strokes>

HÄLSA

Tjocktarmens bakterieflora inverkar på vår ämnesomsättning, mycket mera än vi trott

En ny studie publicerad i *Nature Communications* avslöjar att bakterierna i vår tjocktarm har en betydligt större inverkan på vår ämnesomsättning än vad forskarna tidigare trott. Resultaten visar att tarmfloran inte bara påverkar matsmältningen, utan också är direkt kopplad till hur kroppen hanterar näringsämnen, reglerar energibalansen och till och med påverkar risken för metaboliska sjukdomar.

Studien, som genomförts av ett internationellt forskarteam, har kartlagt hur de mikrobiella ämnesomsättningsvägarna i tarmen interagerar med värdorganismens metaboliska processer. Genom att analysera tusentals prover från både

människor och modellorganismer kunde forskarna identifiera hur specifika bakteriearter och deras metaboliter – små molekyler som bildas vid ämnesomsättningen – styr processer som fettlagring, blodsockernivå och inflammation.

En av de mest framträdande upptäckterna är att tarmbakterierna producerar bioaktiva föreningar som direkt påverkar våra cellers funktion. Dessa föreningar kan antingen främja hälsosamma metaboliska vägar eller bidra till utvecklingen av tillstånd som fetma, diabetes typ 2 och insulinresistens.

– Vi har länge vetat att tarmfloran har en roll i metabolismen, men omfattningen av dess inverkan är mycket större än vi förstod, säger en av forskarna bakom studien. Det visar sig att dessa mikrober fungerar som en dynamisk del av vår metaboliska maskineri.

Studien understryker vikten av en hälsosam tarmflora för att upprätthålla en balanserad ämnesomsättning. Kostval, probiotika och livsstilsfaktorer som motion och sömn kan direkt påverka sammansättningen av dessa bakterier och därmed även vår metaboliska hälsa.

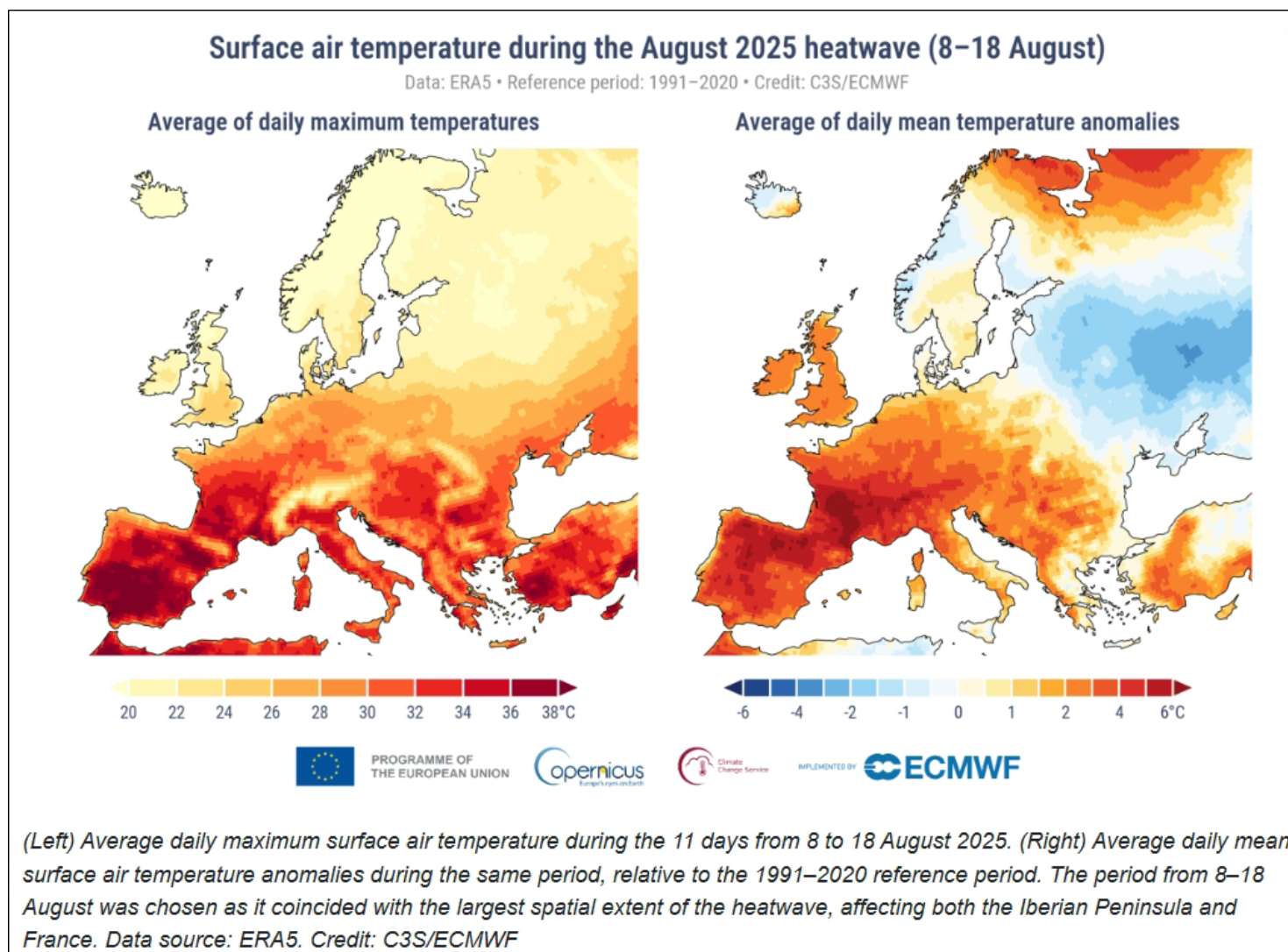
De nya rönen öppnar också dörrar för framtida behandlingar av metaboliska sjukdomar. Genom att rikta in sig på specifika bakteriearter eller deras metaboliter skulle det i framtiden kunna vara möjligt att utveckla mer skräddarsydda terapier för patienter med ämnesomsättningsrubbningar.

Denna forskning markerar ett viktigt steg i förståelsen av hur människan och våra mikrobiella invånare samverkar för att upprätthålla hälsa – och hur denna balans kan störas vid sjukdom.

NYHETER

KLIMATFÖRÄNDRINGEN

Extrem hetta i sydvästra Europa i augusti

IAUGUSTI DRABBADES I stora delar av sydvästra Europa av en intensiv och farlig värmebölja. Enligt nya data från EU:s klimatövervakningstjänst Copernicus var månaden den tredje varmaste augusti någonsin på global nivå.

Rapporten visar att länder som Spanien, Frankrike och Italien upplevde temperaturer långt över det normala för årstiden. Den värsta hettan inföll mellan den 22 och 24 augusti, då temperaturen på

många håll steg till långt över 40 grader Celsius. Den extrema hettan förvärrades dessutom av hög luftfuktighet i kustområden, vilket gjorde värmen extra påfrestande för kroppen.

Konsekvenserna för befolkningen var betydande. Myndigheterna utfärdade hälsovarningar och uppmanade människor, särskilt äldre och sköra, att stanna inomhus och dricka mycket vatten. Den brännande hettan ökade också risken för skogsbränder, vilket satte stor press på nödtjänsterna i hela Medelhavsregionen.

Globalt sett var augusti 2025 den tredje varmaste i världshistorien. Den genomsnittliga temperaturen var nästan 0,7°C högre än genomsnittet för

augusti under peri-oden 1991 till 2020. Endast augusti 2016 och 2019 var varmare.

Forskarna på Copernicus kopplar direkt dessa extrema väderhändelser till den mänskliga klimatförändringen. De förklarar att utsläpp av växthusgaser från fossila bränslen fångar värme i atmosfären, vilket gör värmeböljor vanligare, längre och intensivare. Rekordvarma havsytor, en nyckelspelare i uppvärmningen, bidrog också avsevärt.

Denna sommars extrema hetta är en tydlig påminnelse om att klimatförändringen inte är ett framtidsproblem utan en nuvarande realitet med påtagliga konsekvenser för människors hälsa, säkerhet och miljö.

UKRAINE

UKRAINE PRESIDENT

The Russians Have Suffered Heavy Losses, and Our State's Exchange Fund Has Been Significantly Replenished – Address by the President

19 September 2025 - 19:30

I wish you good health, fellow Ukrainians!

A LOT HAPPENED TODAY. There were military reports, including from the Commander-in-Chief. Our counteroffensive operation in the Donetsk region – Pokrovsk and Dobropillia sectors – continues.

For the Russians, it was one of the most important axes of their offensive, but they failed to mount a full-scale offensive there – our army is destroying their forces. The Russians have suffered heavy losses, and our state's exchange fund has been significantly replenished – every day adds new Russian prisoners of war. I want to thank all our units in-

involved: the 79th and 82nd Air Assault Brigades, our assault units – the 1st, 33rd, 225th, and 425th Assault Regiments, and the 14th National Guard Brigade.

Thank you, warriors! In Kupiansk and the surrounding areas, we are defending our positions – I thank all the brigades. Also, there will be our new deep strikes in retaliation to Russia's actions. I held a Staff meeting today. The main topic was on the production of our weapons. We have a clear understanding of volumes – what our army needs till the end of the year, as well as what it will need next year, and what we need to have in stock to continue our defense and to maintain our sufficient strength.

Of course, this includes sufficient funding for weapons production here in Ukraine, and co-production together with our partners, and deliveries to Ukraine of what our partners manufacture. Starting this year, we will cover the deficit in financing weapons production, in particular, through controlled exports of certain types of our weapons. Via such controlled exports, we will increase the production of drones for the front line. We will have the funding.

We can produce certain types of weapons – modern weapons – in much lar-

ger quantities than we can self-finance, and we already have certain types of weapons in much larger quantities than we actually need today in Ukraine. For example, naval drones that the world counts on and that we have in surplus, as well as anti-tank weapons and some other types.

This means the first priority is the front – supplying our brigades. The second priority is our Ukrainian arsenals. And only the third priority is this kind of controlled export. Within two weeks, a concept for three new export platforms will be presented. One platform will be for export and partnership with the United States, another platform will be for our European partners, and a third one – for other global partners who are also interested in Ukrainian weapons and who have supported Ukraine in certain ways.

It is vital that they also assist us so that we can support them in return. Currently, it is the Ukrainians, it is the Ukrainian companies and the Ukrainian army that have one of the strongest experiences in modern warfare – and this is largely about cutting-edge weapons and advanced technologies. Ukraine will not engage in “gun charity” – helping those who don't care about Ukraine.

We are ready to work with those who

have truly supported us and our independence. Naturally, there must also be reliable export control – so that Russians and their accomplices do not gain access to Ukrainian technology or our weapons. Our Ukrainian companies, particularly arms manufacturers, have raised this issue repeatedly.

There is significant global interest in joint projects with Ukraine for weapons production. There is also a clear demand for our weapons. Accordingly, it is due to controlled exports that we can accumulate funds to produce more of what our army truly needs.

COPYRIGHT: The Presidential Office of Ukraine. All materials featured on this site are licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International. The use of any materials posted on the website is permitted provided you link to www.president.gov.ua regardless of full or partial use of materials.

RYSSLAND

Rysslands växande isolering från västvärlden

FÖRBUD, ÖVERVAKNING och stängda gränser formar en ny verklighet för ryska medborgare

En ny järnridå växer fram

Under de senaste åren har Ryssland tagit steg mot en alltmer isolerad tillvaro gentemot västvärlden. Detta sker både digitalt, kulturellt och fysiskt. Landets

ledning har infört en rad åtgärder för att begränsa medborgarnas kontakter med västerländska idéer, kommunikationsverktyg och resmöjligheter. Målet är att stärka kontrollen över informationsflödet och därmed även över befolkningen.

Förbud mot västliga sociala medier

Bland de mest uppmärksammas åtgärderna finns förbudet mot populära plattformar som Facebook, Instagram och WhatsApp. Dessa tjänster, som tidigare var viktiga kanaler för både privat och offentlig kommunikation, har blockerats av ryska myndigheter med hänvisning till nationell säkerhet och skydd mot "skadlig påverkan från utlandet". Även YouTube står under press, där myndigheterna vid upprepade tillfällen försökt blockera eller begränsa tillgången till tjänsten. Detta har lett till att många rysar nu saknar tillgång till världens största videoplattform och därmed en viktig kanal för oberoende information.

MAX: Statens övervakade alternativ

Som ett led i att ersätta WhatsApp har den ryska staten introducerat appen MAX. Denna applikation marknadsförs som ett säkert och inhemskt alternativ, men kritiker menar att den möjliggör omfattande övervakning av användarnas kommunikation. Experter varnar för att MAX är utformad för att ge myndigheterna insyn i meddelanden, samtal och användarbeteende. Det innebär att privat kommunikation i praktiken kan kontrolleras av staten, något som ytterligare minskar utrymmet för fria samtal och kritiska röster.

Utbildningspolitik: Minskad engelskaundervisning

Regeringen har även föreslagit att minska undervisningen i engelska och andra västerländska språk i skolor och universitet. Syftet är att motverka ”kulturell infiltration” och stärka det ryska språket och identiteten. Kritiker menar dock att detta riskerar att isolera unga ryssar ytterligare och försvåra framtida internationella kontakter, både inom utbildning och arbetsliv.

Digital isolering: Planer på ett eget Internet

En av de mest långtgående ambitionerna är planerna på att skapa

ett så kallat ”suveränt Inter-net” – ett system där Ryssland kan koppla bort sig från det globala nätet och istället använda ett eget, statligt kontrollerat nätverk. Jämförelser görs ofta med Nordkorea, där invånarna är helt avskurna från omvärldens internetinnehåll. Om detta genomförs fullt ut skulle det innebära att ryska medborgare endast har tillgång till information godkänd av staten

Internationella relationer: Stängda gränser och Putins syn

Utöver digitala och kulturella åt-

gärder har Ryssland även drabbats av fysiska begränsningar. Efter invasionen av Ukraina har många västländer stängt sina gränser för ryska medborgare. Turistvisum nekas, och möjligheten att resa västerut har i praktiken försvunnit. President Vladimir Putin har uttryckt att detta är en utveckling han välkomnar, då det hindrar ryska medborgare från att lämna landet, särskilt i tider av mobilerings eller politisk oro.

Konsekvenser för medborgarna

Denna utveckling påverkar vardagen för miljontals ryssar. Möjligheten att resa, studera och arbeta utomlands är kraftigt begränsad. Samtidigt har de digitala spärrarna och övervakningen lett till en mer sluten och kontrollerad informationsmiljö. Många unga ryssar oroar sig för framtiden, då de riskerar att bli avskurna från globala trender, utbildningsmöjligheter och internationella kontakter. För den som vill lämna landet av politiska eller personliga skäl har dörarna i praktiken stängts.

Framtidsutsikter

Rysslands isoleringspolitik har fått genomgripande konsekvenser för både samhälle och indi-vid. Med förbud mot västerländska appar, inskränkningar i utbildningen och planer på ett eget internet formas en ny järn-ridå – denna gång digitalt och kulturellt. Gränserna mot väst är stängda, och det är något som passar landets ledning. Framtiden för ryska medborgare är osäker, och frågan kvarstår om landet någonsin kommer att återintegreras i den globala gemenskapen.

VECKANS KONSTUPPLEVELSE

Maria Martinau

22.6.1847, Novomirgorod, Venäjä

10.2.1914, Helsinki

Kvinnoporträtt 1880 - 1899

EVENEMANG

Las Vegas

2.10.2025 kl 18

Vasa stadsorkester

cond. Antti Rissanen

Sol. Juki Välipakka & Chiara Orlandi

Kom och flyg med mig, flyg mig till månen, på mitt sätt, jag vill bli älskad av dig.... <https://www.vaasa.fi/koe-ja-nae/kulttuuria-vaasassa-ja-seudulla/vaasan-kaupunginorkesteri/las-vegas/>

VAASA BAROQUE

LES ARTS FLORISSANTS—OPERA

10.10.25 KL 19.00 Vasa Stadshus

11.10.25 kl 19.00 Riddarhuset, Helsingfors

vaasabaroque.com

KORSHOLMS KYRKA

DIANDRA

17.10.25 kl 18

Korsholms finska församling

VASA STADSTEATER

ONÖDIGA MÄNNISKOR

Premiär 23.10.2025 KL. 19

Juliet Hall

Ett av de mest inflytelserika dramaerna inom finsk dramatik.

<https://www.netticket.fi/tarpeetomia-ihmisia-vaasa>

HELSINGFORS BOKMÄSSA

23.–26.10.2025

i Helsingfors Mässhall.

Helsingfors Bokmässa grundades för 25 år sedan på begäran av bokbranschen – nu är eveneman-

get större än någonsin. I år ordnas Helsingfors Bokmässan för 25:e gången, och i fjol hade den nästan 98 000 besökare.

Nu är detta höstens viktigaste kulturhändelse,

Temat för Bokmässan 2025 är Bildning och Glädje!

Samtidigt, med samma biljett: Wine & Food-event

<https://kirjamessut.messukeskus.com/>

VAASA BAROQUE

SCHÜTZ: MUSIKALISCHE EXEQUIEN

25.10.26 KL 19.00 Trefaldighetskyrkan i Vasa

26.10.25 Pargas kyrka

vaasabaroque.com

VASA STADSORKESTER

BAROCKENS PRAKT OCH SKÖNHET

30.10.25 kl 18.00

Stadshuset

Vaasankapunginorkesteri-fi

VASA LITTFEST 2025

13.–15.11.2025.

Vasa LittFest är en tvåspråkig litteraturfestival som har arrangerats i Vasa sedan 2001.

Festivalen bjuder på fördjupande diskussioner som öppnar upp viktiga teman och tankar. I år är temat Gräns(er), det utlovas djuplodande dagar av litteratur!

vaasa.fi/littfest

MELLERSTA ÖSTERBOTTENS KAMMARORKESTER DANCE

Snellmansalen

14.11.19.25 kl 19.00

15.11.25 kl 19.00

Hyvinkäänsali, Hyvinge

Malin Broman, Noah Hellwig

www.kamariorkesteri.fi

BEATLES GOES KOKKOLA

Snellmanssalen, Karleby

21.11.2025 kl 18

Vasa stadsorkester

cond. Jussi Lampela

Markku Veijalainen, presentatör

”Vasa stadsorkester besöker Karleby med sitt populära Beatles-program tillsammans med Markku Veijalainen, som vet allt om 1960-talets popkultur. Under kvällen kommer vi att få höra fantastiska historier och framför allt rika arrangemang av sångboken till Liverpools Fab Four.”

<https://www.vaasa.fi/koe-ja-nae/kulttuuria-vaasassa-ja-seudulla/vaasan-kaupunginorkesteri/beatles-goes-kokkola/>

KÄLKKÅBRA Karleby Operafestival

14-16.11.25

”Från människor till människor och opera för operans skull”

www.kpkamariooppera.fi

RUSK

18-22.11.2025

Kammarmusik i Jakbostad

Konstnrlig ledare

Anna-Maria Helsing

Årets tonsättare

Dobrikna Tabakova

www.ruskfestival.fi

MELLERSTA ÖSTERBOTTENS KAMMARORKESTER

Julkonsert

12.12.25 kl 19.00

Gamlakarleby stadskyrka

www.kamariorkesteri.fi

JULORATORIET

19.12.2025 kl 18

KÅSERI

TVÅSPRÅKIGHET

Tvåspråkighet: Hjärnans hemliga superkraft – och ursäkten att slippa städa

NÅVÄL Forskare har kommit på något igen. Det räcker inte med att tvåspråkighet ger oss möjlighet att beställa kaffe sömlöst på två språk eller hitta ett bättre pris på semestern. Nu påstår man att det också är hjärnans motgift mot allt som kommer dess väg – demens, stroke och tydligen även otur i lotteriet.

Föreställ er: när vi talar finska och svenska (eller vilket språkpar som helst) sitter våra hjärnor inte passivt i fåtöljen med en ordbok i handen. De utkämpar en ständig mental kamp-sport. I vår prefrontala cortex pågår en liten inre pjäs: ”Nej, Pekka, nu talar vi svenska, börja inte babbla

på finska här!” och ”Jag måste medge att ’renskötsel’ är ett fult ord jämfört med ’poronhoito!’”

Denna ständiga kamp mellan språken är som att gymma – fast utan svett och rörliga maskiner. Och precis som gymträning blir man starkare av det. Forskare kallar detta ”kognitiv reserv”, vilket låter som något en bankman skulle föreslå, men egentligen är det hjärnans motståndskraft mot att den börjar trassla till sig med åldern.

Det bästa är att denna fördel med tvåspråkighet är som en gratis hjärnförsäkring. Man behöver inte göra något speciellt – behöver inte lösa korsord eller memorera serier – det räcker med att man talar två språk.

Och om man klagat att ”jag behärskar inte det andra språket ordentligt”, så enligt studier så spelar det inte så stor roll heller. Hjärnan uppskattar försöket, även om det innebär förvirring och konstiga grammatiska fel. Slutsatsen är tydlig: tvåspråkighet är hjärnans hemliga superkraft. Det är anledningen till att du kan förklara för dina föräldrar att du inte städar ditt rum eftersom din hjärna är upptagen med att kämpa mellan språk – och det är mycket viktigare än att gå ut med soporna. Och vem vet, kanske kommer det också att skydda dig från att bli påkörd av en bil eller förlora på lotteriet. Eller ja, det ger dig åtminstone en ursäkt för att vägra städa på två språk.

BARNKULTUR

VASA

Barnens kulturveckor PÖL återvänder till Vasa i oktober

EFTER EN PAUS är PÖL – Barnens kulturveckor – tillbaka. Evenemangen ordnas under hela oktober och vänder sig till barn, skolor och familjer. Största delen av programmet är avgiftsfritt. Det blir workshops, konstutställningar, konserter, sagostunder, kojbyggen, höstfester och mycket annat.

Invigning med musik och lek

PÖL startar tisdagen den 1 oktober kl. 17–20 i Dramasalen på huvudbiblioteket. Barnmusikorkestern Orffit uppträder kl. 18. I biblioteket och på gården kan barn prova TaiKons samhällskonstverk Ilon pizarat, spela brädspelet Pölen eller delta i en Mumin-sökuppgift. För de som vill röra på sig finns gårdslekar och Pöl-polka.

Innan invigningen hålls en förfest med museihermelinen. På Österbottens museum kan barnen följa mjukisleksaker-guidningar kl. 14 på svenska och kl. 15 på finska.

Studio Pölen – skapa och upptäck

I Matilda-utrymmet på huvudbiblioteket öppnas Studio Pölen. Här visas konstverk och dekorationer från elever på Onkilahden yhtenäiskoulu, Vaasan kristillinen koulu och sommarkonstnärer från ungdomsservicen. Studio Pölen är också en plats där barn kan skapa egen konst.

Konstplask för hela familjen

En höjdpunkt under PÖL är Konstplasken – kulturupplevelser för barnfamiljer. Alla evenemang är avgiftsfria. I år kan barnen bland annat delta i Guldfisken i Pölen, ett

pyssel- och målningsevenemang som arrangeras av Vaasan 4H lördag 4 oktober kl. 10–13 i Dramasalen.

Lördag 11 oktober kl. 10–14 bjuder orkestern Ylimääräiset Asemamiehet på musik, följt av dansworkshoppar ledda av Dansskolan Kipinä. Alla aktiviteter passar barn i olika åldrar.

Fullständigt program online
Hela programmet finns på Vasa stads kulturtjänsters webbplats:
vasa.fi/pol

PÖL erbjuder en lekfull möjlighet att möta konst, musik och kreativitet på nära håll. Det är en chans för barn och familjer att upptäcka nya uttryck och ha roligt tillsammans i hela staden.

BILD: Vasa stad

VINTERAGENTER

VASA

Du hinner fortfarande bli Vasas vinteragent!

ÄR DU EN PASSIONERAD friluftsmänniska som vill påverka kvaliteten på vinterunderhållet i din stad? Nu har du en unik möjlighet att bli en del av Vasa stads nätverk av vinteragenter! Den intensifierade underhållsverksamheten på gång- och cykelhuvudlederna, som inleddes förra vintern, fortsätter, och nu söks aktiva medborgare för att utvärdera resultaten.

Att vara vinteragent är både enkelt och meningsfullt: en gång i veckan ger du dina bedömningar om vägnas skick

och tillgänglighet via en enkät på nätet. Din feedback är ovärderlig, eftersom den konkret styr utvecklingen av stadens vinterunderhåll. Som projektsekreterare Samuli Huusko poängterar tas agenternas iakttagelser på allvar och de påverkar direkt det dagliga underhållet.

Man hoppas särskilt på att få med gångtrafikanter samt personer som använder olika hjälpmedel som rullatorer, rullstolar och barnvagnar. Målet är att få en heltäckande bild av tillgängligheten under alla förhållanden. Agenterna tilldelas inga specifika sträckor – du kan utvärdera vilken väg som helst inom det intensifierade underhållet längs dina vanliga färdvägar.

Det krävs inget extra – din vanliga vardagliga rörelse räcker. Som belöning för de aktiva agenterna lottras det ut presentkort varje månad. Alla som vill vara med är välkomna till en utbildning där man får mer ingående information om bedömningsgrunderna.

Vinteragentprogrammet är en del av Vasa cykelallians och European Green Leaf 2026-projektets starka satsning på hållbar och tillgänglig mobilitet för alla. Anmälan är öppen till och med den 21.9.2025 via stadens webbplats.

Miss inte den här chansen att göra Vasa till en bättre vinterstad

RESANDE

VASA - HELSINGFORS

FlixBus skriver avtal med första finländska bussbolaget INGSVA

IETT BETYDANDE INITIATIV för att stärka sin närvaro på den nordiska marknaden har resejätten FlixBus ingått ett avtal med sin första finländska partner, det på Pohjanmaa verksamma transportföretaget INGSVA. Detta samarbete inleder ett nytt kapitel för långfärdsbussresor i Finland och erbjuder fler val och konkurrenskraftiga priser för passagerarna.

Partnerskapet markerar en viktig milstolpe för FlixBus, som hittills har opererat i Finland med egna märkta bussar. Samarbetet med INGSVA, ett väletablerat företag i Västra Finland känt för

sin kollektivtrafik och chartertrafik, gör att FlixBus kan dra nytta av lokal expertis och infrastruktur.

Som en del av avtalet kommer INGSVA att trafikera FlixBus sträckning mellan Vasa och Helsingfors via Björneborg och Åbo med dagliga avgångar. Bussarna kommer att vara målade i FlixBus karakteristiska gröna färg men körs av INGSVAs finländska chaufförer, vilket säkerställer en välkänd och pålitlig service för passagerarna.

”Detta partnerskap med INGSVA är ett viktigt strategiskt steg för oss”, kommenterar en talesperson för FlixBus. ”Det gör att vi kan kombinera vårt globala nätverk och varumärke med en pålitlig lokal partners operativa excellens, och i slutändan erbjuda mer val och förmaner för finländska resenärer.”

Samarbetet drivs av ett gemensamt mål om tillväxt. För INGSVA ger partnerskapet tillgång till FlixBus omfattande internationella nätverk och bokningsplattform. För FlixBus innebär det en starkare och mer integrerad närvaro på Finlands vägar.

Passagerare kan redan nu boka biljetter för sträckan, som erbjuder upp till fem dagliga avgångar. Konkurrenskraftiga priser är en kärndel av FlixBus modell, med biljetter på sträckan Vasa–Helsingfors från 12,50 euro.

Samarbetet kan ses som en direkt ökning av den regionala tillgängligheten och erbjuder ett kostnadseffektivt och bekymmersfritt resalternativ för studenter, pendlare och turister längs Finlands västkust.

BLÅ ZONER

TIDNINGAR

Österbotten - en blå zon?

KAN ETT OMRÅDE i västra Finland bli nästa blå zon? Ny forskning tyder på att svenskspråkiga Österbotten kan ansluta sig till raden av världens berömda hotspots för livslängd.

Vad är blå zoner?

Blå zoner är speciella platser där människor regelbundet lever till 90 år och äldre samtidigt som de håller sig anmärkningsvärt friska. Dessa regioner är kända för ett ovanligt stort antal människor som lever till 90-årsåldern och längre, ofta vid god hälsa. Kända exempel är Okinawa i Japan, Ikaria i Grekland och delar av Italien. Upptäckten i Finland Forskare från Åbo Akademi studerade tre regioner i västra Finland med olika förväntad livslängd: svenskspråkiga Österbotten, Åland och finskspråkiga södra Österbotten. De använde nationell statistik och enkätdata från mer än 12 000 äldre vuxna födda mellan 1930 och 1955.

Varför Österbotten sticker ut

Det svenskspråkiga Österbotten utmärkte

sig genom att ha både en stark hälsa och den som närmast följde den "blå zonens livsstil". Detta innebär att invånarna där utövar de hälsosamma vanor som människor i den blå zonen är kända för:

Ät näringsrik, lokal mat

Att hålla sig fysiskt aktiv i det dagliga livet (inte bara på gymmet)

Att ha starka familje- och samhällsband

Att leva med syfte och mening

Överraskande resultat från andra regioner Studien avslöjade några oväntade resultat.

Åland hade den högsta förväntade livslängden och de bästa hälsoutfallen, men stämde inte överens med många av de livsstilsprinciper som vanligtvis ses i de blå zonerna. Detta tyder på att andra faktorer som tillgång till hälso- och sjukvård eller ekonomiska förhållanden kan förklara deras livslängd.

Ännu mer förbryllande var Södra Österbotten. Invånarna där rapporterade att de följde hälsosamma levnadsvanor liknande dem i Svenskfinland, men de uppvisade den sämsta hälsan och den lägsta förväntade livslängden av de tre grupperna. Detta visar att enbart livsstil inte garanterar ett längre liv.

Vad orsakar skillnaden?

Förhållandet mellan livslängd, hälsa och

livsstil formas av kulturella, sociala, politiska och ekonomiska sammanhang. Det handlar inte bara om individuella val – hela samhällsmiljön är viktig.

I det svenskspråkiga Österbotten verkar detta gå ihop på ett speciellt sätt. Regionen kombinerar de traditionella livsstilsvanorna i den blå zonen med en stödjande kulturell miljö som hjälper människor att upprätthålla dessa sedvänjor under hela livet.

Vad kommer härnäst?

Forskarna föreslår att svenskspråkiga Österbotten skulle kunna betraktas som en potentiell ny blå zon, även om ytterligare demografiska studier behövs för att bekräfta den extraordinära livslängd som rapporterats i denna grupp.

Forskningen är en del av ett större projekt "Blå zoner i Norden" som pågår fram till 2026. Resultaten kan ge värdefulla lärdomar inte bara för Finland, utan för åldrande befolkningar över hela världen som vill lära sig hemligheterna bakom ett friskt och långt liv.

Tills vidare ser Österbotten lovande ut som Finlands svar på världens blå zoner – en plats där god hälsa och ett långt liv inte bara är tur, utan en livsstil.

HÄLSA

THL

THL kallar 16 000 finländare till hälsoenkät – ger bred bild av levnadsvanor, funktionsförmåga och övervikt

INSSTITUTET FÖR HÄLSA LOICH VÄLFÄRD (THL) inleder i höst en omfattande nationell hälsoundersökning genom att bjuda in cirka 16 000 slumpmässigt utvalda personer som bor i Finland och är minst 15 år gamla att svara på en enkät. Målet är att samla in tillförlitlig information om centrala faktorer för folkhälsan: levnadsvanor, funktionsförmåga, fetma samt erfarenheter av hälsotjänster.

Undersökningen är en del av Europeiska unionens gemensamma EHIS-studie (European Health Interview Survey), som producerar jämförbar statistik mellan medlemsländerna. Enligt THL väcker särskilt fetmans snabba ökning oro: omkring 30 procent av de vuxna i Finland är feta, och svår fetma har ökat markant bland framför allt 20–44-åringar.

Frågorna omfattar bland annat:

Levnadsvanor: hur ofta människor äter frukt, grönsaker eller fullkorn, hur kosten förändrats över tid samt mängden vardagsmotion.

Funktionsförmåga: hur väl människor upplever att de klarar vardagliga sysslor och hur fysisk och social funktionsförmåga påverkas av olika faktorer.

Fetma: både förekomst i befolkningen och utvecklingen av svår fetma i yngre åldersgrupper.

Hälso- och välfärdstjänster: erfarenheter av tillgänglighet, information och möjligheten att få vård i rätt tid.

Praktisk information för deltagare

Inbjudningarna skickas per post under september. Enkäten kan besvaras antingen på nätet eller via en pappersblankett, och finns på finska, svenska och engelska. Att delta tar uppskattningsvis 15 minuter.

För THL och beslutsfattare ger undersökningen ett värdefullt kunskapsunderlag för att bättre planera hälso- och välfärdspolitiken. Resultaten kan exempelvis användas för att rikta förebyggande åtgärder mot fetma, stödja funktionsförmågan och förbättra tjänsternas kvalitet.

Varför det här är viktigt

Fetma och nedsatt funktionsförmåga är inte bara individuella hälsoproblem, utan även samhälleliga utmaningar som belastar vården och ökar kostnaderna. Genom att veta mer om finländarnas levnadsvanor och välmående kan man skapa effektivare åtgärder – främja hälsosamma matval, fysisk aktivitet och sömn samt bygga miljöer som stöder bättre vardagsbeslut.

THL:s inbjudan berör alltså tusentals personer, men resultaten kan bidra till hela landets välfärd. Att delta är därför ett konkret sätt att påverka.

WÄRTSILÄ

WÄRTSILÄ

Wärtsilä utrustar helelektriska höghastighetsfartyg för ett danskt färjerederi

WÄRTSILÄ, en finländsk teknologikoncern, har valts ut för att utrusta två banbrytande höghastighetskatamaranfärjor med ett helt integrerat batterielektriskt framdrivningssystem och avancerade vattenjetaggregat för det danska företaget Molslinjen. Färjorna som byggs på varvet Incat Tasmania i Australien är ett viktigt steg mot att minska koldioxidutsläppen från färjetrafiken i norra Europa.

Wärtsiläs leveranspaket omfattar ett integrerat elektriskt propulsionssystem, likströmsomvandling, energihanterings- och automations-system, åtta elektriska propulsionsmotorer, vattenjetaggregat och ett Wärtsilä ProTouch-styrssystem för

smidig och effektiv drift.

Båda fartygen trafikerar den hårt trafikerade rutten Kattegatt som förbinder Jylland och Själland. Varje 129 meter lång och 30,5 meter bred färja tar upp till 1 483 passagerare och 500 bilar, vilket ökar Molslinjens kapacitet med mer än 25 procent.

”Med dessa elfärjor siktar vi på att eliminera tusentals ton CO₂-utsläpp från Danmarks klimatavtryck varje år”, säger Kristian Durhuus, VD för Molslinjen.

Wärtsilä betonar att elektrifiering av fartyg är avgörande för att uppnå de globala klimatmålen. Företaget har redan deltagit i byggandet av mer än 150 hybridelfartyg och ser detta projekt som en milstolpe i sin långsiktiga hållbarhetsstrategi.

”Vårt partnerskap med Molslinjen och Incati påskyndar branschens väg mot nettonollutsläpp”, säger Roger Holm, verkställande direktör

för Wärtsilä Marine.

Incat Tasmania, känt för sin banbrytande lätta och energieffektiva design, lyfte fram projektets bredare inverkan.

”Vi bygger inte bara fartyg – vi bygger framtiden”, säger Stephen Casey, VD för Incat Tasmania.

Fartygets konfiguration med åtta vattenjetaggregat lovar lätthet, grunt djupgående, hög effektivitet och utmärkt manövrerbarhet som kombinerar hållbarhet och prestanda. Wärtsilä kommer att börja leverera till varvet år 2026 och färjorna förväntas sättas i trafik i Danmark år 2027 och 2028.

Bildtext: Wärtsilä levererar ett helt integrerat elektriskt propulsionssystem med jetstrålar till två nya plattformar för höghastighetskatamaraner som Incat Tasmania bygger för det danska färjerederiet Molslinjen © Incat Tasmania

MUSIK

MUSIK

Édit Piaf, nu aktuell på Vasa Stadsteater

Föreställ dig en röst som kunde slita av sammeten från en kabaréstol, en klang som handlade mindre om perfekt ton och mer om ren, ofiltreerad sanning. Den rösten tillhörde Édith Giovanna Gassion, som världen skulle komma att känna som La Môme Piaf – Lilla Sparven. Hennes liv var inte bara en serie händelser; det var en tragedi i tre akter, sjungen i moll, med korta, bländande intervall av strålende ljus.

Hennes historia börjar inte på en scen, utan i de dunkla, parfym- och desinficeringsmedelsdoftande hallarna i ett bordell i Normandie. Övergiven av sin mor, en kafésångerska, och sin far, en kontortionist, uppfostrades den unga Édith av sin mormor, bordellmamman. Hennes första vänner var prostituerade – inte samhällets pelare, utan hennes pelare. De var kvinnorna som avgudade henne, skötte om henne genom en barndomsblindhet (som enligt uppgift botades av deras samlade medel för en pilgrimsfärd) och gav henne en snedvriden men mycket verklig känsla av familj. Här lärde hon sig sina första lektioner i kärlek, förlust och överlevnad i skuggorna. Humorn är mörk, men den finns: var annars lär sig ett barn alfabetet och konsten att förhandla samtidigt?

Upptäckt när hon sjöng på gatorna för franc av nattklubsägaren Louis Leplée, blev hon groomad, klädd i en enkel svart klänning (ett genialiskt varumärkesgrepp som skulle bli hennes uniform) och döpt till "La Môme Piaf". Paris föll för denna lilla, hemsökta tjej med den enorma rösten. Men tragedin var hennes ständige följeslagare. Leplée mördades, och Piaf, trots att hon var oskyl-

dig, fläckades av skandalen. Men hon sjöng vidare.

Sedan kom kriget. Och här kommer kapitlet som lägger till ett lager av farlig, komplicerad glamour till hennes myt. Piaf uppträdde för tyska officerare i ockuperade Paris. Hon fotograferades med dem, flörtade med dem. Skvallerspaltarna drypade av gift. Men hela historien, som den ofta är med Piaf, var rörigare. Hon arbetade också för Motståndsrörelsen. Genom att använda sin berömmelse som ett sköld smugglade hon kompasser och kartor inuti sina kostymlådor för att hjälpa krigs-

fångar att fly. Hon poserade för bilder med tyska officerare, samtidigt som hon i hemlighet klippte ut deras porträtt till falska ID-kort för franska fångar. Hon spelade det farligaste spelet i sitt liv, och hon gjorde det med ett flin, och vände sitt eget rykte till ett vapen.

Efter kriget exploderade hennes stjärna globalt. Hon blev Frankrikes största exportvara, en symbol för motståndskraft. Hon sjöng hymner om kärlek och förtvivlan som "La Vie en rose", "Hymne à l'amour" och "Non, je ne regrette rien". Men strålkastarljuset brände. Hennes

privatliv var en karusell av självförstörelse: en förödande beroende av morfin och alkohol efter en serie ödesdigra bilolyckor, och en oupphörlig, desperativ jakt på kärlek med en serie män som aldrig riktigt kunde hantera orkanen som var Piaf.

Ändå, inuti denna storm fanns en generationsspanare efter talang. Hon hade ett ofelbart öra. Hon hörde en ung, klumpig italiensk budpojke sjunga och förkunnade: "Du kommer att bli en stjärna." Hon tvingade upp honom på scenen, lärde honom scennärvaro och lanserade Yves Montands karriär. Hon hörde en blyg, nervös armenisk-fransk kompositör och textförfattare och insisterade på att han skulle framföra sina egna låtar. Hon gav honom sin första stora chans och stöttade man-

nen som skulle bli den legendariske Charles Aznavour. Hon byggde upp männen i sitt liv, även när hennes egna grundvalar rämnade.

Vid slutet var Sparven bräcklig, beroende och åldrad decennier bortom sina år, men hon slutade aldrig att uppträda. Hon bars till scenen, en skör kvinna i svart klänning, och sedan... då bröt den rösten fram. Det var rösten av varenda hjärtesorg, av varje glädje, av varje ånger och varje triumf. Den var fullständigt, förkrossande mänsklig.

Så varför skriver vi fortfarande böcker, gör filmer (den briljanta *La Vie en Rose*) och sätter upp pjäser om henne nästan ett sekel senare?

För att Piaf är den ultimata paradox-

en. Hon var både ett offer och en frälsare, en kollaboratör och en motståndshjältinna, ett sårbart barn och en vild diva. Hennes liv skriker att en människa inte kan kategoriseras snyggt. Hon var bristfällig, strålande så. I vår tid av kuraterad perfektion och sanerade kändisar är Piafs råa, ofinputsade och röriga mänsklighet en chock för systemet. Hon sjöng inte bara om smärta, glädje och ånger; hon var smärta, glädje och ånger. Hon påminner oss om att stor konst inte föds ur komfort, utan ur de vackra, fruktansvärda ruinerna av ett fullt, vårdslöst levt liv. Och vi kan inte se bort.

Images: Studio Harcourt, 1939
Public Domain

PIAF, En kadu mitään, Vaasa Cithy theatre

TEATER

VASA STADSTEATER

Édith Piafs fascinerande liv som musikföreställning. Premiär på stadsteatern 11.9.2025

KÄND SOM “Parismyg-gan” eller “den lilla spar-ven”, levde Édith Piaf ett liv fullt av ytterligheter: fattigdom och plötslig framgång, djup kärlek och förkrossande sorg. Hon växte upp i Paris slum-kvarter, blev som barn tillfälligt blind – och tillfrisknade på ett nästan mirakulöst sätt.

Hon förlorade tidigt sitt eget barn, men fann sin röst på små caféer och kabaréer. Därifrån steg hon till chansonens okrönte drottning. Piafs sång bar på passionen från hennes stormiga förhållanden och sorgen efter att ha förlorat sin stora kärlek, boxaren Marcel Cerdan, i en flygolycka. Hennes senare år präglades av sjukdomar och beroende, men hennes sånger – La Vie en Rose och Non, je ne regrette rien – klingar ännu, som ekon av hennes glädje och smärta. Piaf levde inte bara ett liv – hon lät livet bära henne.

Föreställningen: “Piaf – jag ångrar ingenting” i Vasa

Vasa stadsteater öppnar höstsäsongen med en resa in i Piafs dramatiska värld i musikpjäsen “Piaf – jag ångrar ingenting”, med premiär torsdagen den 11 september 2025 på Romeo-scenen (sttinfo.fi). Pjäsen, skriven av den brittiska dramatiker Pam Gems, blandar fakta och fiktion och lyfter fram Piafs största sånger: Non, je ne regrette rien, La Vie en Rose och Hymne à l’amour.

Regissör är Maiju Sallas, som återvänder till Vasa med ny kraft: ”Jag har beundrat Édith Piaf sedan ungdomen... hon höll alltid fast vid sin egen stil,” säger Sallas. Huvudrollen spelas av Sonja Halla-aho, som iklär sig Piafs ikoniska svarta klänning och gestaltar hennes livsintensitet – glädje, kärlek, sorg och skönhet. Till det konstnärliga teamet hör kapellmästare Sauli Perälä, koreograf Antton Laine, scenograf Mika Haaranen, kostymdesigner Emilia Eriksson och ljuddesigner Jouni Ilari Tapio.

Föreställningen varar cirka 2 timmar och 30 minuter inklusive paus, är textad till

svenska och rekommenderas för publik över 12 år.

). På scenen medverkar bland andra Anna Lemmetti-Vieri, Mari Hirvi, Oiva Nuojua, Toni Ikola, Ville Härkönen, Jorma Tommila / Panu Valo, Konsta Reuter, Timo Luoma och Miika Alatupa. Dessutom presenteras nya ensemblemedlemmar Milla Kangas och Anni-Maija Koskinen, samt gästartisterna Anna Arola och Olli Tulkki från Tammerfors yrkeshögskola.

Piaf – jag ångrar ingenting utlovar en stark kulturupplevelse där Édith Piafs passion, tragedi och musikaliska arv får nytt liv i en visuellt imponerande uppsättning. Premiären den 11 september på Romeo-scenen blir utan tvekan en höjdpunkt i Vasas teaterhöst – en chans att återigen känna Piafs närvaro, så intensivt som bara chanson kan förmedla.

BILD: Piaf – en kadu mitään (2025). Sonja Halla-aho. FOTO: Kasper Dalkarl

BLÅ ZONER

BLÅ ZON

Åbo Akademi: Svenskspråkiga Österbotten kan bli en blå zon

Vad är en blå zon? Termen syftar på regioner där ett ovanligt stort antal invånare bor betydligt längre än genomsnittet, ofta över 100 år. Sådana områden tros kombinera livslängd med livsstilsfaktorer som mild daglig fysisk aktivitet, växtrik kost, starka sociala band och en känsla av syfte

Ny studie lyfter fram lovande resultat i västra Finland

En färsk undersökning som Åbo Akademi publicerade den 1 september 2025 visade att det svenskspråkiga Österbotten i västra Finland preliminärt kan betraktas som en blå zon.

Forskarna jämförde tre landskap: svenskspråkiga Österbotten, finskspråkiga södra Österbotten och Åland. Studien visade att bland dessa ligger det svensktalande Österbotten närmast den hälsofrämjande livsstil som är karakteristisk för etablerade blå zoner – den visar god allmän hälsa och livs-

längd tillsammans med stark efterlevnad av livsstilsegenskaper som hälsosam kost, måttlig fysisk aktivitet, samhällsengagemang och ett meningsfullt liv

Intressant nog uppvisade Åland den högsta förväntade livslängden och den bästa allmänna hälsan, men följde inte många av de livsstilsmönster som vanligtvis förknippas med blå zoner – vilket tyder på att dess framgång kan drivas av olika faktorer

Också anmärkningsvärt: Södra Österbotten speglade det svenskspråkiga Österbotten i att följa den blå zonens livsstil, men släpade efter när det gäller hälsoresultat – vilket understryker att det kanske inte räcker att anta dessa vanor ensamma utan ytterligare demografiska studier

Varför detta är viktigt?

Resultaten tyder på att kulturell och språklig kontext kan spela en viktig roll för att främja ett hälsosamt åldrande. Forskare varnar dock för att det behövs mer robusta demografiska data för att bekräfta om det svenskspråkiga Österbotten verkligen uppvisar en extraordinär livslängd – särskilt genom oberoende validering

Sarah Åkerman, postdoktor och forskningsledare för projektet ”Blue Zones in the Nordics”, betonar att även om livsstilsanpassning är lovande, är ytterligare demo-

grafisk bekräftelse ett nödvändigt nästa steg

Bredare sammanhang:

Konceptet med den blå zonen och dess utmaningar. Konceptet med den blå zonen, som ursprungligen identifierades i kända hotspots som Sardinien, Ikaria, Okinawa och Martinique, har fått ett globalt erkännande. Men den har också väckt vetenskaplig kritik. Vissa nyligen genomförda studier har gett upphov till farhågor om tillförlitligheten, bland annat potentiella fel i åldersregister och datakvalitet i vissa regioner

Livsstilsegenskaper som vanligtvis förknippas med blå zoner – naturlig fysisk rörelse, växtbaserad kost, starka sociala nätverk, ett meningsfullt liv – anses dock fortfarande allmänt vara fördelaktiga vanor för att främja ett långt och hälsosamt liv

Medan svensktalande Österbotten visar lovande anpassning till livsstilsmönster och indikatorer för hälsosamt åldrande i den blå zonen, väntar den definitiva klassificeringen som en blå zon på ytterligare validering. Forskningen är ett viktigt första steg i utforskandet av livslängd och välbefinnande i en nordisk kontext – men det behövs mer forskning innan Österbotten officiellt kan sälla sig till listan över världens bästa områden för livslängd

Vasauniversitetets rektor: Vårt lands framtid bygger på kompetens

MINNA MARTIKAINEN, rektor för Vaasauniversitetet, betonar i sitt tal vid läsårets öppning att landets framtid vilar på utbildning och internationellt högkvalitativ forskning. Endast genom spetskompetens kan landet locka investeringar, öka exporten och trygga sin ekonomiska hållbarhet.

Martikainen varnar för förslag från finansministeriet som skulle minska universitetens finansiering med totalt 90 miljoner euro nästa år. Förslaget innehåller även en tvåårig indexfrysning, vilket skulle innebära ytterligare stora nedskärningar.

Rektorn poängterar att detta hotar studentplatser och målet att höja högskoleutbildningsgraden till 50 procent.

– Att minska resurserna för utbildning och forskning i en tid då ekonomin behöver kompetens är en felstrategi, säger Martikainen.

Rektorn lyfter fram forskning, utveckling och innovation (FoUI) som motorn för framtida tillväxt. Målet att nå fyra procents FoUI-investeringar av BNP till 2030 är avgörande för Sveriges konkurrenskraft och välfärd.

Särskilt energitransitionen erbjuder stora möjligheter. Vaasaområdet är hem till Nordens största energitek-

nologikluster, där universitet och företag samarbetar nära. Initiativ som Energiatransition Valley ska skapa ett ledande ekosystem för energi, innovation och nya affärer.

Martikainen avslutar med att betona att universitet är en investering i landets resiliens. I en osäker värld med klimatförändringar, geopolitiska spänningar och teknologiska skiften är kompetens och forskning avgörande för säkerhet och hållbar utveckling.

– Universitet är inte en kostnad, de är Finalands framtid, slår Martikainen fast.

Bild: Vasa universitet / Christoffer Björklund. Bilden fri att användas

HANKEN

HANKEN

Hanken inledde sitt 117:e läsår – rektor betonar utbildningens betydelse för Finlands framtid

Rektori Ingmar Björkman. Matilda Saarinen/Hanken

HANDELSHÖGSKOLAN HANKEN öppnade den 1 september sitt 117:e läsår i Helsingfors och det 46:e i Vasa. Rektor Ingmar Björkman betonade i sitt tal att Finland står inför stora ekonomiska utmaningar, men att vägen framåt går genom satsningar på utbildning och forskning.

Hanken har under de senaste femton åren ökat antalet nya kandidat-

och magisterstuderande med hela 77 procent. Särskilt betydelsefullt är högskolans ansvar för att utbilda svenskspråkiga ekonomer, samtidigt som allt fler finskspråkiga och internationella studerande söker sig till Hanken. Det engelskspråkiga kandidatprogrammet var i år det mest populära i Finland.

Björkman påminde om att statens basfinansiering per studerande har minskat kraftigt sedan 2010 och uppmanade beslutsfattare att rikta en del av de ökade forsknings- och

innovationssatsningarna till universiteten. – En investering i universiteten är en investering i landets framtid, konstaterade han.

Vid högtiden talade också Hankenstyrelsens ordförande Christoph Vitzthum, studentkårens ordförande Alma Portin samt Hankenalumnen och diplomaten Nicola Lindertz.

EKONOMI

EKONOMI

FINNVERA: Den bästa tiden att investera var i går – den näst bästa är nu

DEN BÄSTA TIDPUNKTEN att investera var i går, men den näst bästa är i dag. Med dessa ord uppmanade Finnveras verkställande direktör **Juuso Heinilä** finländska företag att agera snabbt och modigt. Vid en paneldiskussion under Team Finland-dagen i Helsingfors underströk han att landets ekonomi är på väg uppåt och att efterfrågan nu växer i många branscher.

Heinilä framhöll att flera faktorer talar för investeringar just nu. Arbetskraft finns tillgänglig i större utsträckning än på länge, och kostnaderna för lån och garantier är fortfarande på en rimlig nivå. Samtidigt väntar hela Europa på omfattande möjligheter i samband med Ukrainas återuppbyggnad – något

som också innebär hård konkurrens om resurser, arbetskraft och marknadsandelar. De företag som agerar först får ett tydligt försprång.

Finnvera har redan i år stärkt sitt stöd till företagen. Under januari–juni beviljades lån och garantier på 600 miljoner euro inom Finland, medan exportgarantier och specialgarantier uppgick till hela 3,7 miljarder euro – mer än dubbelt så mycket som under motsvarande period 2024. Enligt Heinilä speglar detta en starkare tilltro till både tillväxt och internationalisering bland finländska företag.

– Utsikterna är betydligt ljusare än för ett år sedan. Stora exportaffärer är åter på gång, och i små och medelstora företag samt midcap-segmentet pågår både investeringar och betydande tillväxtprojekt. Detta märks tydligt i Finnveras finansiering, sade Heinilä.

Paneldiskussionen under Team Fin-

land-dagen samlade också **Juhapekka Ristola**, avdelningschef vid Arbets- och näringsministeriet, **Jaana Korhonen**, överdirektör vid NTM-centralen, samt **Lassi Noponen**, generaldirektör för Business Finland. Diskussionen leddes av **Juho Romakkaniemi**, verkställande direktör för Finlands Handelsskammare.

Evenemanget öppnades av republikens president **Alexander Stubb**, och även utrikeshandels- och utvecklingsminister **Ville Tavio** betonade exportens betydelse för Finlands framtid. Sammanlagt deltog omkring 650 representanter för finländska tillväxtföretag och Team Finland-nätverket.

Slutsatsen är tydlig: enligt Finnvera är nu rätt tid att investera. Företag som tar initiativ i dag kan bygga konkurrenskraft inför morgondagens hårdare internationella marknadskamp.

ALKO

ALKO

Alko såg väntad nedgång i försäljning och resultat – men servicen fick beröm

ALKO OY publicerade på torsdagen sin halvårsrapport för januari–juni 2025, där effekterna av den ändrade alkohollagen som trädde i kraft i juni förra året syns tydligt. Försäljningsvolymerna sjönk som väntat och resultatet försvagades, men kunderna gav fortsatt höga betyg för service och sortiment.

Utveckling av försäljning och omsättning

Alkos totala försäljning under årets första sex månader uppgick till 30,7 miljoner liter, jämfört med

34,8 miljoner liter under samma period året innan. Den alkoholskattepliktiga omsättningen minskade från 536,4 miljoner euro till 479,3 miljoner euro – en nedgång på 57 miljoner euro.

Effekter på skatteintäkterna
Även statens intäkter från alkoholskatten sjönk märkbart: från 278,1 miljoner euro till 248,4 miljoner euro.

Försämrade lönsamhet

Rörelsevinsten föll kraftigt och uppgick till 4,6 miljoner euro, jämfört med 15,8 miljoner euro året innan. Periodens vinst blev 4,3 mil-

joner euro, mot 13,1 miljoner euro under första halvåret 2024.

Kundnöjdheten fortsatt hög

Trots försämrade resultat var kundernas omdömen positiva. I en enkät om sortimentsnöjdhet fick Alko det rekordhöga betyget 8,64 (på skalan 4–10), mot 8,61 året innan. Kundupplevelseindexet (på skalan 1–5) steg till 4,60 från 4,58. Dessutom fortsatte ålderskontrollerna att fungera effektivt: 98,2 % av kunderna möttes av en kontroll, jämfört med 97,3 % förra året.

Nya hållbarhetsinitiativ

Under våren lanserade Alko konceptet "Certifierat alternativ", som syftar till att ge kunderna möjlighet att göra hållbara val med hänsyn till odling, produktion och arbetsförhållanden.

Samhällelig roll och verksamhetsmiljö

Alko betonade sin fortsatta roll inom välfärdsmodellen: bolaget fungerar både som förebyggare av alkoholskador och som möjliggöra-
re av ansvarsfull njutning.

För Alko blev det första halvåret 2025 ekonomiskt utmanande: försäljningen och omsättningen minskade tydligt och lönsamheten försämrades. Utvecklingen hänger nära samman med ändringen av alkohollagen sommaren 2024, som flyttade en del av försäljningen av starkare drycker till dagligvaruhandeln. Samtidigt visade kunderna fortsatt uppskattning för Alkobutikerna – särskilt service, sortiment och satsningar på hållbarhet stack ut som styrkor i en tid av förändring.

Källa: Alko

ASTRONOMI

ASTRONOMI

Vera Rubin: En banbrytare inom kosmisk utforskning

The Vera C. Rubin Observatory is shown here amidst a colorful display of clouds around sunrise.

Credit: Vera C. Rubin Observatory/NOIRLab/AURA/NSF/J. Fuentes

Vera Florence Cooper Rubin (1928–2016) var en amerikansk astronom vars observationer på 1970-talet revolutionerade vår förståelse av universum. Genom att studera galaxers rotationshastighet upptäckte Rubin och hennes kollega Kent Ford att stjärnor i galaxernas ytterkanter kretsade med liknande hastigheter som de nära centrum – bevis för en osynlig gravitationskraft. Denna upptäckt gav några av de första övertygande bevisen för mörk materia, en osynlig substans som utgör cirka 85 % av universums materia. Rubins banbrytande arbete hjälpte till att omforma kosmologin och banade väg för Vera C. Rubin-observatoriet, som namngavs

till hennes ära 2019.

Observatoriets ambitiösa vision

Vera C. Rubin-observatoriet ligger på toppen av Cerro Pachón i Chile på en höjd av cirka 2 682 meter och rymmer det 8,4 meter höga Simonyi Survey Telescope och den största digitalkamera som någonsin byggts för astronomi – ett 3,2 gigapixel underverk som består av 189 CCD-sensorer integrerade i 21 flottar

Observatoriet kommer att genomföra Legacy Survey of Space and Time (LSST) – en tioårig ultravidvinkelkartläggning som avbildar den södra stjärnhimlen med några natters mellan-

rum. Med en ny design med tre speglar som möjliggör ett synfält på 3,5 grader kommer denna anläggning att fånga ungefär 800 besök per himmelsplats under ett decennium, vilket genererar en aldrig tidigare skådad flod av data, inklusive en komplett time-lapse-”film” av kosmos. Dess vetenskapliga mål sträcker sig över fyra områden: Mörk materia och mörk energi: undersöker deras natur med hjälp av svaga gravitationslinser, supernovor och kosmisk struktur. Inventering av solsystemet: detekterar miljontals asteroider och andra små himlakroppar

Denna molniga, olycksbådande struktur är CG 4, en kometglobul med smeknamnet "Guds hand". CG 4 är en av många kometglobuler som finns i Vintergatan, och hur dessa objekt får sin distinkta form är fortfarande en fråga om debatt bland astronomer. Den här bilden togs av Department of Energy-tillverkade Dark Energy Camera på U.S. National Science Foundation Victor M. Blanco 4-meter Telescope vid Cerro Tololo Inter-American Observatory, ett program från NSF NOIRLab. I den är det svårt att missa de egenskaper som klassificerar CG 4 som en kometglobul. Dess dammiga huvud och långa, svaga svans påminner vagt om en komet, även om de inte har något gemensamt. Astronomer har en teori om att kometglobuler får sin struktur från stjärnvindarna från närliggande heta, massiva stjärnor.

Upphovsman: CTIO/NOIRLab/DOE/NSF/AURA

Bildbehandling: T.A. Rector (University of Alaska Anchorage/NSF NOIRLab), D. de Martin & M. Zamani (NSF NOIRLab)

Transienta fenomen: att fånga supernovor, variabla stjärnor och skiftande kosmiska händelser i realtid

Vintergatans historia: kartläggning av dess struktur och bildning via dess stjärnpopulationer
Observatoriet kommer att producera cirka 20 terabyte data per natt, vilket kulminerar i en katalogdatabas som sträcker sig över 15 till 500 petabyte under dess livstid

Milstolpar under den tidiga verksamheten

Den 23 juni 2025 bjöds allmänheten på fantastiska bilder i det första ljuset från Rubin. Dessa tidiga bilder inkluderade

hisnande vyer av avlägsna galaxer, stjärnbarnkammare som Trifid- och lagunnebulosorna och täta områden som Virgohopen

Genom att använda bildkompositeringar (t.ex. 678 exponeringar under sju timmar) avslöjade observatoriet fina detaljer om stjärnors födelseplatser, tillsammans med en färgglad gobeläng av galaxer som tidigare hade sett ut som mörka tomrum

Inom bara 10 timmar efter operationen identifierade Rubin 2 104 tidigare okända asteroider, inklusive sju jordnära objekt (NEO) – ingen av dem utgör

ett omedelbart hot. Prognoser tyder på att observatoriet kommer att katalogisera över 5 miljoner asteroider och cirka 100 000 NEO:er under sitt första decennium, vilket vida överstiger de befintliga lagren.

Dessa genombrott understryker Rubins oöverträffade datavolym – som förväntas överträffa alla tidigare mark- och rymdbaserade optiska teleskop tillsammans bara under det första året

Varför är det viktigt?

Teknologisk frontlinje: Genom att kombinera snabb himmelstäckning,

Spiralgalaxen NGC 925 visar upp kosmisk pyroteknik i sina spiralarmar där stjärnbildningar äger rum i de röda, glödande molnen som ligger utspridda över den.

KÄLLA: KPNO/NOIRLab/NSF/AURA

Erkännanden:

PI: M T. Patterson (New Mexico State University)

världens största CCD-kamera och kraftfulla datapipelines som kan utfärda varningar inom 60 sekunder, levererar Rubin en skala och lyhördhet som tidigare inte föreställts inom astronomin

Vetenskapliga upptäckter:

Från att kvantifiera mörk energi och mörk materia till att avslöja miljontals små objekt i solsystemet och tillfälliga kosmiska händelser, kommer observatoriet att utlösa en ny våg av upptäckter – vissa väntade, andra oförutsedda. Globalt engagemang: Data och varningar kommer att vara allmänt tillgängliga – först för amerikanska och chilenska forskare, sedan globalt – vilket stärker både yrkesverksamma och allmänheten. Utbildningsplattformar och verktyg för medborgarforskare förstärker ambitionen att nå ut. Perspektiv på vår plats i kosmos: Bilden med smeknamnet "Cosmic Treasure Chest" fångar miljontals galaxer i en

enda bild – en ödmjuk påminnelse om vår lilla plats i det stora universum, men ändå en hyllning till mänsklig nyfikenhet och kollektiv strävan. I grund och botten uppfyller Vera C.

Rubin-observatoriet det visionära arvet från Vera Rubin själv: att öppna våra ögon för det som är osynligt. Med varje ögonblicksbild och varning avtäcker den inte bara himlen – den berättar den kosmiska historien om existens i rörelse.

Bildlicens: Creative Commons Erkännande 4.0 Internationell Licens

References

Energy Department. 2025. "Ever-Changing Universe Revealed in First Imagery from NSF-DOE Vera C. Rubin Observatory." U.S. Department of Energy, June 23, 2025.

Harvard University Gazette. 2025. "Shining Light on Scientific Superstar Vera Rubin." Harvard Gazette, June 20, 2025.

National Science Foundation. 2025. "NSF-DOE Vera

C. Rubin Observatory." NSF.gov, June 23, 2025.

Rubin Observatory. 2025a. "Ever-Changing Universe Revealed in First Imagery from NSF-DOE Vera C. Rubin Observatory." Rubin Observatory News, June 23, 2025.

Rubin Observatory. 2025b. "A Swarm of New Asteroids." Rubin Observatory News, June 23, 2025.

Scholarly Authors (e.g., Jacob A. Kurlander et al.). 2025. "Predictions of the LSST Solar System Yield: Near-Earth Objects, Main Belt Asteroids, Jupiter Trojans, and Trans-Neptunian Objects." arXiv, June 3, 2025.

Wikipedia contributors. 2025. "Vera C. Rubin Observatory." Wikipedia, last modified 2 days ago.

Wikipedia contributors. 2025. "Vera Rubin." Wikipedia, last modified 6 days ago.

Vox. 2025. "How the Largest Digital Camera Ever Made Is Revolutionizing Our View of Space." Vox, June 2025.

Washington Post. 2025. "Vera Rubin Telescope Is Pointing the World's Biggest Camera at Cosmos." The Washington Post, June 22, 2025.

Guardian. 2025. "First Images of Distant Galaxies Captured by 'Ultimate' Telescope." The Guardian, June 23, 2025.

RYSSLAND

RYSSLAND

Kritisk analys av den ryska regeringens narrativ om Ukraina

DEN RYSKA REGERINGENS försök att rättfärdiga invasionen av Ukraina i februari 2022 utgör en mästarklass i historierevisionism, avvikelser och beväpning av legitima geopolitiska intressen för att maskera imperialistiska ambitioner. Det ryska konventionella narrativet, som konsekvent främjas genom officiella kanaler, bygger på en rad sammanhängande lögnar som förtjänar systematisk vederläggning.

Myten om Natos utvidgning

Rysslands kanske mest ihärdiga påstående är att Natos expansion "tvingade" Rysslands hand. Detta argument ger i grunden en felaktig bild av både Natomedlemskapets karaktär och Rysslands egen roll i att driva östeuropeiska länder mot alliansen. Medlemskapet i Nato är frivilligt och kräver omfattande demokratiska reformer – egenskaper som gjort dessa länder säkrare och mer välmående. Påståendet att Ryssland har en legitim intressesfär över sina suveräna grannar är en återgång till 1800-talets imperialistiska tänkande, som inte har någon plats i modern internationell rätt.

Dessutom har Ukraina aldrig varit på väg mot ett Natomedlemskap. Toppmötet i Bukarest 2008 erbjöd endast vaga framtidsutsikter, inte konkreta planer på medlemskap. Om Natos utvidgning verkligen oroade Ryssland, så är en invasion av Ukraina – som garanterar permanent förstärkning av Nato vid Rysslands gränser – en spektakulärt skadlig strategi.

"Avnazifiering"

Rysslands påstående att Ukraina behövde "avnazifiering" är särskilt cyniskt med tanke på att Ukraina valde en judisk president 2019 med 73 procent av rösterna. Även om det finns högerextrema element i alla samhällen, får högerextrema partier i Ukraina konsekvent ett minimalt stöd – ofta mindre än 2 procent. Detta står i skarp kontrast till Rysslands egen Wagnergrupp, som öppet använde nazistiska symboler och rekryterade från extremistnätverk.

Den historiska ironin är djupgående: Ryssland väcker minnen av kampen mot fascismen när landet för ett anfallskrig som återspeglar fascistisk taktik – mot civila, tvångsdeportering av barn och försök att utplåna Ukrainas nationella identitet.

Historisk förvrängning och kejserlig nostalgi

Ryska narrativ framställer konsekvent Ukraina som en konstgjord konstruktion snarare än att erkänna dess årtusenåriga distinkta kulturella och politiska utveckling. Påståendet att ryssar och ukrainare är "ett folk" som artificiellt separerats ignorerar Ukrainas sekellånga motstånd mot ryskt styre, från kosackuppror till 1900-talets självständighetsrörelser.

Denna historierevisionism legitimerar territoriella erövringar genom att förneka ukrainskt inflytande och status som stat – en klassisk imperialistisk taktik som använts genom historien för att rättfärdiga assimilering av angränsande territorier.

Den påstådda västerländska provokationen

Det kanske mest fundamentalt felaktiga är argumentet att västvärldens agerande "provocerade" fram invasionen. Detta narrativ berövar ukrainarna deras handlingsfrihet i sina egna demo-

kratiska val samtidigt som Ryssland framställs som ett passivt offer snarare än en aggressiv aktör. Tidslinjen i sig underminerar detta påstående: Ryssland inledde sin aggression 2014, inte som svar på någon omedelbar Nato-aktion, utan efter Ukrainas demokratiska revolution som hotade Putins egen auktoritära modell.

Verkligheten bakom retoriken

Bevisen tyder överväldigande på att Rysslands invasion inte beror på legitima säkerhetsproblem utan på Putins beslutsamhet att återupprätta imperialistisk kontroll och förhindra en framgång för demokratin vid Rysslands gränser. Interna ryska dokument och uttalanden avslöjar mål för regimskifte, territoriell uppdelning och kulturell eliminering – mål som inte har något att göra med Nato eller västerländsk "provokation".

Det tragiska är att dessa falska narrativ inte bara rättfärdigar förödande aggression utan också fångar Ryssland i en konflikt som inte tjänar något genuint ryskt intresse. Genom att sprida dessa myter säkerställer den ryska regeringen fortsatt internationell isolering, ekonomisk skada och militära förluster – allt medan ukrainskt motstånd fortsätter att visa att imperialistiska drömmar är bankrutta på 2000-talet.

Verklig säkerhet för Ryssland skulle komma från fredlig samexistens med välmående demokratiska grannar, inte från den omöjliga uppgiften att upprätthålla ovilliga imperialistiska undersåtar med våld.

LITTERATUR

BOKRECENSION

Recension: En skör kärlek i krigets skugga – Petter Sandelins *Skott*

SKOTT, Petter Sandelins romandebut, får vi inte en traditionell krigsroman. Trots att handlingen utspelar sig under fortsättningskriget, där soldater ligger i skyttegravar och patrullupdrag kantar tillvaron, är det inte stridsscenerna som bär berättelsen. Istället är det stillheten, väntan och det lågmålt vibrerande livet som får ta plats. Här är det tystnaderna, blickarna, de förtroliga viskningarna om natten som skapar spänning – inte explosionerna.

Det är en tunn roman på knappt 140 sidor, men i sin koncentration är *Skott* lika rik som många tegelstensromaner. Sandelin bevisar att det inte krävs många sidor för att beröra på djupet. Det här är en sådan bok man kanske läser i ett enda svep, men som dröjer kvar länge – med ett språk som viskar snarare än ropar, med bilder som etsar sig fast i minnet.

Subtil kärlek i ett maskulint landskap

Centralt i romanen är den varsamtecknade kärlekshistorien mellan två soldater, Tallgren och Ståhl. Sandelin skildrar deras närmande med en sprödhet och återhållsamhet som är ovanlig i svensk finlands-svensk samtidslitteratur. Under romanens första halva finns inga utspel, inga deklarationer – bara antydningar: ett leende, en blick som dröjer, en beröring som kanske är en tillfällighet men ändå får pulsen att slå lite fortare.

Den poetiska försiktigheten i deras förälskelse speglar både krigets tystnad och de outtalade normer som råder mellan män i ett militärt sammanhang. Det är just detta återhållna uttryckssätt som gör kärleksskildringen så

drabbande. Tallgren och Ståhl är inte hjältar i traditionell bemärkelse, men de bär på ett mod som krävs för att älska i det fördolda, under hotet från både fiendens kulor och samhällets normer.

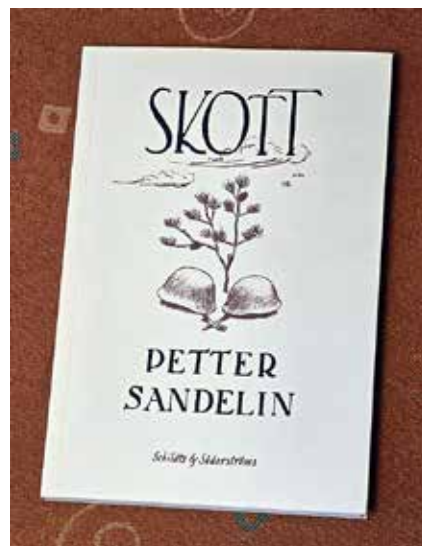
Ekot av Okänd soldat – och något mer

Läsare som är bekanta med Väinö Linnas *Okänd soldat* kommer att känna igen vissa karaktärsdrag i Sandelins persongalleri: där finns den plikt-trogne, den bitskt ironiske, den lågmålte betraktaren. Men där Linnan bygger sin roman kring ett kollektiv, riktar Sandelin sin kamera tätt in på den enskilda individen. *Skott* är därmed både en dialog med den finska krigslitterära traditionen – och ett brott mot den. Här får en annan berättelse höras: en öm kärlekshistoria mitt i dödens domän.

Människolivets parallell i ett träd

En av bokens mest fascinerande strukturella inslag är berättelsen om ett träd som följer romanens kronologi. Från fröets första sprängning av sitt skal, genom växt, mognad, och slutligen död, får vi följa trädets livslinje parallellt med huvudpersonens. Det är en diskret, men mäktig allegori över människans existens. Trädet är både symbol och konkret gestaltning av livets gång – lika utsatt för årstiders obeveklighet som människan för krigets meningslöshet.

Att trädet dör samtidigt som huvudpersonen kan läsas som ett uttryck för att människan och naturen är sammanbundna. Det blir också en påminnelse om livets cirkulära rytm: där ett frö spricker för att börja leva, och allt oundvikligen rör sig mot förmultning – både i jord

och själ.

Minnet som det som bär Bokens sista sidor byter ton. Här handlar det om att minnas. Sandelin visar hur vissa ögonblick – särskilt den första stora kärleken – etsar sig fast i medvetandet och förblir levande, oavsett hur mycket tid som passerar. Det som händer mellan Tallgren och Ståhl har inte bara betydelse där och då, i krigets nu, utan blir något som bär, trots att framtiden ser osäker eller omöjlig ut.

Detta ger romanen ett melankoliskt men vackert efterklang. Kärleken i *Skott* är inte något triumferande, inget som slutar i harmoni. Men den får ett slags evigt liv i minnet – och det är kanske mer verkligt än mycket annat.

Poetiskt språk i jordnära miljö

Petter Sandelin är poet, och det märks. Språket i *Skott* är varsamt rytmiskt, bildrikt men aldrig tungt. Här finns inga stilistiska åthävor, inga onödiga ornament – men varje mening tycks slipad som ett stenkorn. I naturbeskrivningarna når språket ibland en nästan

magisk realism: det vibrerar i mossan, viskar i träden, brusar i tystnaden. När skotten brakar, känns de som sprickor i själva textväven.

Samtidigt finns det ett starkt jordnära element i berättelsen. Soldaterna täljer, sover i leriga diken, klagar över löss. Det är en konkret tillvaro, fylld av smuts och väntan. Men mitt i detta lyser språkets känslighet – som om Sandelin vill säga att även det mest grå kan bära något skimrande.

Skott är en roman om kärlek, liv och död – men framför allt om det som gör livet uthärdligt när allt annat hotar att slås sönder. Det är inte en krigsroman i klassisk mening, snarare en roman om att vara människa i krig. Om längtan, ömhet, minnet och det som får oss att fortsätta andas trots att framtiden är hölj i dimma.

Med poetisk stringens och existentiell tyngd har Petter Sandelin skrivit en debutroman som är både lågmäld och stor. En bok att bära med sig – likt minnet av en blick i natten.

KULTUR

VASA LITTFEST

Vasa LittFest i november – en kulturfestival att se fram emot

Pajtim Statovci. Foto: Ano Kurki / Otava

När höstmörkret sänker sig över Vasa i november, tänds ett kulturellt ljus som samlar litteraturläskare från hela Svenskfinland – och långt därutöver. Vasa LittFest, som i år ordnas den 13–15 november 2025, bjuder återigen på ett stjärnspäckat program fyllt av litterära möten, djupgående diskussioner och gränsöverskridande samtal.

Temat för årets festival är Gräns(er) – ett mångbottnat ämne som belyser fysiska, kulturella, språkliga och mentala gränser, men också de som överskrids i litteraturen. Festivalen vill lyfta fram hur författare tänjer gränser, överskrider genrer och belyser världen ur nya perspektiv.

Bland de första gästande författarna hittar vi några verkliga publikfavoriter. Den Finlandiaprisbelönade Pajtim Statovci återvänder till Vasa med sin hyllade roman *Lehmä synnyttää yöllä* (2024), som redan blivit en internationell succé och sålts till flera språk. Statovci är känd för sina tematiska djupdykningar i identitet och tillhörighet – ämnen som ligger helt i linje med årets festivaltema.

Från Sveriges nordligaste delar kommer Mikael Niemi, författaren bakom Populärmusik från Vittula, som blev både bok- och filmklassiker. Niemi är en mästare i att skildra Tornedalen och gränslandet mellan språk, kulturer och generationer. Hans nya roman *Sten i siden* är en släktkrönika om livet

i norr och får premiär i finländskt festivalsammanhang i Vasa.

Den finländska skådespelaren, fotografen och sångerskan Laura Malmivaara kommer också till LittFest. I ett unikt samarbete med Vasa stadsorkester och kompositören Arttu Takalo framför hon delar ur sin roman *Iltatähti*, ackompanjerad av vibrafon och orkester – en konstnärlig föreställning där musik, litteratur och scenkonst möts.

Flera intressanta namn är också klara. Mikko Kamula, folklorist och författare till den populära *Metsän kansa*-serien, talar om Finlands historiska gränser. Kamula har blivit en ny folkfavorit med sina romaner som väver ihop fakta, myt och berättartradition från 1400-talets Finland.

Vetenskapsjournalisten Marcus Rosenlund, känd från radio och sina populärvetenskapliga böcker, diskuterar planetens gränser. I sin senaste bok lyfter han fram den underjordiska världens mysterier – mikrober, mineraler och liv där solen aldrig lyser.

Festivalen bjuder även på humor, värme och dialekt. Den folkkära poeten Heli Laaksonen, känd för sina sydvästfinska rim och sin finurliga blick på vardagen, intar scenen på Vaasan kaupunginteatteri. Hennes

verk *Pulu uis* och de senaste böckerna om naturen har gjort henne till en av landets mest älskade scenpersonligheter.

En kväll under festivalen ägnas det övernaturliga, mytiska och skrämmande. Författarparet Tiina och Marko Hautala leder ett samtal om true crime och satanism med religionsvetaren Tuomas Äystö, aktuell med boken *Paholaisen perilliset* (2025). Samma kväll deltar även etnologen Jenna Kostet, Finlands mest kända moderna häxa Kuperikettu, och författaren Riina Pelttonen i en panel om myter, magi och magiska platser i Österbotten.

– Vi vill väcka både läslust och tankar om vår samtid. Temat Gräns(er) låter oss tala om identitet, historia och samhälle från såväl personliga som globala perspektiv, säger festivalens kulturproducent Ilkka Nyqvist.

LittFest är inte bara ett litteraturevenemang – det är en mötesplats där idéer, generationer och språk får mötas. Programmet innehåller som vanligt författarintervjuer, diskussioner, workshoppar och kvällsevenemang. Det uppdateras kontinuerligt under hösten på vasa.fi/littfest.

Vasa LittFest 2025 – en festival som suddar ut gränser och vidgar horisonter.

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

TASS a few days before the Russian invasion into Ukraine

TASS 20 Feb 2022, 22:56

Russia not invading Ukraine and has no such plans — Russian ambassador to US

The leadership of our country has repeatedly declared and continues to declare its readiness to continue solving outstanding problems through diplomacy, Anatoly Antonov said

WASHINGTON, February 20. /TASS/. Russia has no plans of any "invasion" of Ukraine and is not implementing it now, Russian Ambassador to the United States Anatoly Antonov said in an interview with CBS.

"There are no such plans," he said.

"The leadership of our country has repeatedly declared and continues to declare its readiness to continue solving outstanding problems through diplomacy. <...> Every state has the right to protect its territory and borders. The Russian

Federation, the United States, or any other country is no exception. Russian troops are on our sovereign territory. We don't threaten anyone. Why do other countries try to dictate to us where can we deploy our troops and how many. I would like to emphasize once again that this is our own territory. Can one even imagine that Russia will demand the U.S. not to deploy its troops in Alaska or Florida? I am sure that such a requirement would be unacceptable for the United States," he said.

We don't threaten anyone.

The interview was aired on CBS on Sunday. The transcript released later demonstrated that the TV company has abridged Antonov's answers. The interview was not aired live.

The West and Kiev have recently been echoing allegations about Russia's potential invasion of Ukraine. Kremlin Spokesman Dmitry Peskov castigated these claims as "empty and un-

founded", serving as a ploy to escalate tensions

Ukraine would have serious consequences.

Peskov pointed out that Russia did not pose any threat whatsoever to anyone.

Peskov pointed out that Russia did not pose any threat whatsoever to anyone. However, Peskov did not rule out the possibility of provocations aimed at justifying such claims and warned that attempts to use military force to resolve the crisis in southeastern

Comment:

"Peskov warned that attempts to use military force to resolve the crisis in southeastern Ukraine would have serious consequences."

Yes. He was perfectly right. It did have serious consequences. Above all for Russia.

Image: Lexica.art

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

Parts of Putin's speech on February 24, 2022, the day when Russia attacked Ukraina

"It is not our plan to occupy the Ukrainian territory. We do not intend to impose anything on anyone by force"

I consider it necessary today to speak again about the tragic events in Donbass and the key aspects of ensuring the security of Russia.

I will begin with what I said in my address on February 21, 2022. I spoke about our biggest concerns and worries, and about the fundamental threats which irresponsible Western politicians created for Russia consistently, rudely and unceremoniously from year to year. I am referring to the eastward expansion of NATO, which is moving its military infrastructure ever closer to the Russian border.

It is a fact that over the past 30 years we have been patiently trying to come to an agreement with the leading NATO countries regarding the principles of equal and indivisible security in Europe. In response to our proposals, we invariably faced either cynical deception and lies or attempts at pressure and blackmail, while the North Atlantic alliance continued to expand despite our protests and concerns. Its military machine is moving and, as I said, is approaching our very border.

In December 2021, we made yet another attempt to reach agreement with the United States and its allies on the principles of European security and NATO's non-expansion. Our efforts were in vain. The United States has not changed its position. It does not believe it necessary to agree with Russia on a matter that is critical for us. The United States is pursuing its own objectives, while neglecting our interests.

In 1940 and early 1941 the Soviet Union went to great lengths to prevent war

Of course, this situation begs a question: what next, what are we to expect? If history is any guide, we know that in 1940 and early 1941 the Soviet Union went to great lengths to prevent war or at least delay its outbreak. To this end, the USSR sought not to provoke the potential aggressor until the very end by refraining or postponing the most urgent and obvious preparations it had to make to defend itself from an imminent attack. When it finally acted, it was too late.

As a result, the country was not prepared to counter the invasion by Nazi Germany, which attacked our Motherland on June 22, 1941, without declaring war. The country stopped the enemy and went on to defeat it, but this came at a tremendous cost. The attempt to appease the aggressor ahead of the Great Patriotic War proved to be a mistake which came at a high cost for our people. In the first months after the hostilities broke out, we lost vast territories of strategic importance, as well as millions of lives. We will not make this mistake the second time. We have no right to do so.

We had to stop that atrocity, that genocide of the millions of people

As I said in my previous address, you cannot look without compassion at what is happening there. It became impossible to tolerate it. We had to stop that atrocity, that genocide of the millions of people who live there and who pinned their hopes on Russia, on all of us. It is their aspirations, the feelings and pain of these people that were the main motivating force behind our decision to recognise the independence of the Donbass people's republics.

In this context, in accordance with Article 51 (Chapter VII) of the UN Charter, with permission of Russia's Federation Council, and in execution of the treaties of friendship and mutual assistance with the Donetsk People's Republic and the Lugansk People's Republic, ratified by the Federal Assembly on February 22, I made a decision to carry out a special military operation.

To protect people who, for eight years now, have been facing humiliation and genocide

The purpose of this operation is to protect people who, for eight years now, have been facing humiliation and genocide perpetrated by the Kiev regime. To this end, we will seek to demilitarise and denazify Ukraine, as well as bring to trial those who perpetrated numerous bloody crimes against civilians, including against citizens of the Russian Federation.

It is not our plan to occupy the Ukrainian territory

It is not our plan to occupy the Ukrainian territory. We do not intend to impose anything on anyone by force.

We will seek to demilitarize

and denazify Ukraine

To this end, we will seek to demilitarize and denazify Ukraine, as well as bring to trial those who perpetrated numerous bloody crimes against civilians, including against citizens of the Russian Federation.

I would also like to address the military personnel of the Ukrainian Armed Forces.

Comrade officers,

I urge you to refuse to carry out their criminal orders. I urge you to immediately lay down arms and go home. I will explain what this means: the military personnel of the Ukrainian army who do this will be able to freely leave the zone of hostilities and return to their families.

I want to emphasise again that all responsibility for the possible bloodshed will lie fully and wholly with the ruling Ukrainian regime.

Russia will respond immediately, and the consequences will be such as you have never seen in your entire history

I would now like to say something very important for those who may be tempted to interfere in these developments from the outside. No matter who tries to stand in our way or all the more so create threats for our country and our people, they must know that Russia will respond immediately, and the consequences will be such as you have never seen in your entire history. No matter how the events unfold, we are ready. All the necessary decisions in this regard have been taken. I hope that my words will be heard.

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

The advance of Russia and the new world

Here are parts of an article published by Ria Novosti (a Russian news agency surely never publishing anything without Kremls permission") on February 26, 2022, two days after the start of the Russian military operation in Ukraine.

Two days after the start of the war - and Ria Novosti is declaring the victory over Ukraine. "Now this problem is gone - Ukraine has returned to Russia."

This article is also proof that the goal of Russia's war of aggression was to conquer all of Ukraine, incorporate it into Russia, and recreate the former Soviet Union."Russia is restoring its unity - the tragedy of 1991, this terrible catastrophe of our history, its unnatural dislocation, has been overcome."

"Russia is returning."

"A new world is being born before our eyes. Russia's military operation in Ukraine has opened a new era - in three dimensions at once. And of course, in the fourth, domestic Russian one. Here a new period begins both in ideology and in the very model of our socio-economic system - but this is worth discussing separately a little later.

Russia is restoring its unity - the tragedy of 1991, this terrible catastrophe of our history, its unnatural dislocation, has been overcome. Yes, at a great cost, yes, through the tragic events of a de facto civil war, because now brothers, divided by their belonging to the Russian and Ukrainian armies, are still shooting at each other - but Ukraine as anti-Russia will no longer exist. Russia is restoring its historical completeness, gathering the Russian world, the Russian people together - in all its totality of Great Russians, Belarusians and Little Russians. If we had refused this, had allowed the temporary division to become entrenched for centuries, then we would not only have betrayed the memory of our ancestors, but would also have been cursed by our descendants - for allowing the disintegration of the Russian land.

Vladimir Putin has taken upon himself - without a drop of ex-

aggeration - historical responsibility, deciding not to leave the solution of the Ukrainian question to future generations.

After all, the need to solve it would always remain the main problem for Russia - for two key reasons. And the issue of national security, that is, the creation of an anti-Russia and an outpost for the West to put pressure on us from Ukraine, is only the second most important of them.

The first would always remain the complex of a divided people, the complex of national humiliation - when the Russian house first lost part of its foundation (Kyiv), and then was forced to come to terms with the existence of two states, not one, but two peoples. That is, either to renounce its history, agreeing with the crazy versions that "only Ukraine is the real Rus'", or helplessly gnash its teeth, remembering the times when "we lost Ukraine". Returning Ukraine, that is, turning it back to Russia, would be more and more difficult with each decade - the recoding, de-Russification of Russians and setting Little Russians-Ukrainians against Russians would gain momentum. And in the case of the consolidation of complete geopolitical and military control

of the West over Ukraine, its return to Russia would beco-

me completely impossible - it would be necessary to fight for it with the Atlantic bloc.

Now this problem is gone - Ukraine has returned to Russia. This does not mean that its statehood will be liquidated, but it will be restructured, re-established and returned to its natural state of being part of the Russian world. Within what borders, in what form will the union with Russia be secured (through the CSTO and the Eurasian Union or the Union State of Russia and Belarus)? This will be decided after the period in the history of Ukraine as anti-Russia is put to rest. In any case, the period of the split of the Russian people is ending.

And here begins the second dimension of the coming new era - it concerns relations between Russia and the West. Not even Russia, but the Russian world, that is, three states, Russia, Belarus and Ukraine, acting in geopolitical terms as a single whole. These relations have entered a new stage - the West sees Russia returning to its historical borders in Europe. And it loudly resents this, although deep down it must admit to itself that it could not have been otherwise.

Did anyone in the old European capitals, in Paris and

Berlin, seriously believe that Moscow would abandon Kiev? That the Russians would forever be a divided people? And at the same time, when Europe is uniting, when the German and French elites are trying to wrest control over European integration from the Anglo-Saxons and assemble a united Europe? Forgetting that the unification of Europe became possible only thanks to the unification of Germany, which happened by Russian good will (even if not very smart). To then set their sights on Russian lands is the height of not even ingratitude, but geopolitical stupidity. The West as a whole, and even more so Europe separately, did not have the strength to keep Ukraine in its sphere of influence, much less take it for itself. Not to understand this, one would have to be a geopolitical fool.

More precisely, there was only one option: to bet on the further collapse of Russia, that is, the Russian Federation. But the fact that it did not work should have become clear twenty years ago. And already fifteen years ago, after Putin's Munich speech, even the deaf could hear - Russia is returning."

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

What Russia Should Do with Ukraine

Published by Ria Novosti 09:15 04.04.2022

If Russia were to win the war of aggression against Ukraine and take control of the entire country, this would not mean an end to the suffering of the people of Ukraine, on the contrary, it would be the beginning of a new severe suffering for the next 25 years. This article, published in April 2022 by Ria Novosti, the state and state-controlled news agency that never publishes anything without the Kremlin's permission, shows the fate that Ukraine would be deprived of after a defeat.

Here are some important parts of this article.

RIA Novosti columnist Timofey Sergeyev shared his thoughts on what the denazification of Ukraine implies and why it is needed. "Total lustration must be carried out."

A significant part of the people are Nazis

"Denazification is necessary when a significant part of the people - most likely, its majority - is mastered and drawn into the Nazi regime's policy. That is, when the hypothesis 'the people are good - the government is bad' does not work. Recognition of this fact is the basis of the policy of denazification, all its measures, and the fact itself is its substance."

"Nazis who have taken up arms must be destroyed on the battlefield to the maximum extent possible."

No significant distinction should be made between the Ukrainian Armed Forces and the so-called national battalions, as well as the territorial defense that has joined these two types of military formations. All of them are equally involved in extreme cruelty towards the civilian population, equally guilty of the genocide of the Russian people, and do not

A significant part of the masses are also guilty

"However, in addition to the top, a significant part of the masses, who are passive Nazis, accomplices of Nazism, are also guilty."

The further denazification of this mass of the population consists of re-education, which is achieved by ideological repression (suppression) of Nazi attitudes and strict censorship: not only in the political sphere, but also necessarily in the sphere of culture and education."

"The period of denazification cannot be shorter than one generation, which must be born, grow up and reach maturity under the conditions of denazification."

"In this case, the necessary initial steps of denazification can be defined as: liquidation of armed Nazi

formations (which are understood to mean any armed formations of Ukraine, including the Armed Forces of Ukraine), as well as the military, information, and educational infrastructure that ensures their activity;

the formation of organs of popular self-government and militia (defense and law enforcement) of liberated territories, protecting the population from the terror of underground Nazi groups;

installation of the Russian information space;

confiscation of educational materials and prohibition of educational programs at all levels that contain Nazi ideological principles;

mass investigative actions to establish personal responsibility for war crimes, crimes against humanity, the dissemination of Nazi ideology and support for the Nazi regime;"

"lustration, publication of the names of accomplices of the Nazi regime, their forced labor to restore the destroyed infrastructure as punishment for Nazi activities (from among those to whom the death penalty or imprisonment will not be applied);

the adoption at the local level, under the supervision of Russia, of primary normative acts of denazification "from below", the prohibition of all types and forms of the revival of Nazi ideology;

the establishment of memorials, commemorative signs, and monuments to the victims of Ukrainian Nazism, perpetuating the memory of the heroes of the fight against it;

inclusion of a set of anti-fascist and denazification norms in the constitutions of the new people's republics;"

Forced labor as punishment for Nazi activities (from among those to whom the death penalty or imprisonment will not be applied)

This will go on for 25 years

"creation of permanent denazification bodies for a period of 25 years."

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE - DOCUMENTS

Dmitry Medvedev's Rhetoric on Ukraine: A Glimpse into His Language and Ideology

Dmitry Medvedev, the former President of Russia and current Deputy Chairman of the Security Council, has once again attracted attention with a provocative and incendiary statement about the ongoing conflict in Ukraine. On August 30, Medvedev posted a message on Telegram that stands out for its harsh language and extreme accusations, revealing the extent to which Russian political discourse has escalated in recent years.

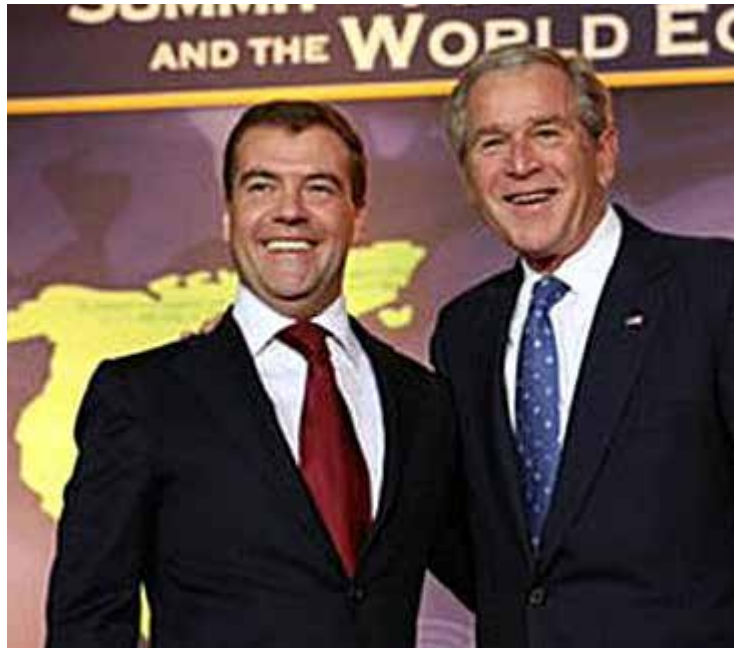
In his post, Medvedev launches into a tirade against the Ukrainian government and its Western allies, labeling them with a string of derogatory terms. He refers to Ukrainian leaders as "Kyiv neo-Nazis" and claims that they are "desperately supported" by what he describes as "rabid animals who guard the Western world today." These comments not only reflect a starkly hostile stance but also employ dehumanizing language, a tactic often used to demonize opponents and justify aggressive actions.

Medvedev goes on to make sweeping accusations about the motivations behind Ukraine's efforts to regain control over the Donbass region. He asserts that the Ukrainian leadership is driven solely by a desire for money, claiming, "The reason is banal: they need money. Cash - or money, in other words." According to Medvedev, this financial desperation stems from the alleged corruption and economic mismanagement by President

Zelensky's administration, which he describes as a "criminal clique" that has led Ukraine to "disaster."

One of the most striking elements of Medvedev's message is his use of grotesque metaphors and insults to describe both Ukrainian and Western figures. For instance, he refers to U.S. President Joe Biden's administration as "Biden's half-dead dog" and dismisses other Western leaders as "insignificant homunculi standing by a stinking trough in the so-called Baltics." Such language is unusually coarse for a former head of state, suggesting a deliberate attempt to provoke and appeal to a specific audience that resonates with such rhetoric.

Medvedev also delves into the economic aspects of the conflict, specifically focusing on Ukraine's mineral resources. He argues that Western countries are primarily interested in Ukraine because of its vast mineral wealth, particularly in the Donbass region. He notes, "according to open sources, the total value of Ukraine's mineral resource base is estimated at almost \$14.8 trillion," with a significant portion located in regions that are now controlled by Russia. This framing suggests that Medvedev views the conflict as not just a geopolitical struggle but also a resource war, with the West exploiting Ukraine for its natural riches.

Dmitry Medvedev and George W Bush

In a particularly alarming section of his post, Medvedev accuses Western powers of having no regard for Ukrainian lives, claiming they are pushing for a war "to the last Ukrainian" in order to gain access to these resources. He writes, "The lives of ordinary Ukrainians do not matter. That is the entire cynical interest of the green meat and hairy dung flies from the Anglo-Saxon world." This vivid and repugnant imagery serves to further dehumanize both Western leaders and the Ukrainian people, painting them as mere pawns in a larger, malevolent scheme.

Medvedev's rhetoric culminates in a grim prediction for Ukraine's future, suggesting that the country is on the brink of "rapid decomposition and inevitable collapse." He argues that with much of its resource base now under Russian control, Ukraine

has little left to sustain itself and will soon face economic ruin. This apocalyptic vision is presented with a sense of satisfaction, as Medvedev concludes that the "resource base illegally obtained by Bandera's creatures at the end of the 20th century has returned to their native country."

Overall, Medvedev's Telegram post is a stark example of how the conflict in Ukraine is being framed within Russian political discourse. The use of inflammatory language, dehumanizing metaphors, and extreme accusations reflects not only the depth of hostility but also a deliberate strategy to vilify opponents and justify Russia's actions. For a former president of a global power, such rhetoric is both surprising and unsettling, highlighting the extent to which the norms of political communication have shifted in the current geopolitical climate.

KÅSERI

Kåseri: Jordgolv vs. betong – en oväntad hälsofråga?

Vi har länge sett betonggolv som ett tecken på modernitet och hygien. Men vad händer om den gamla sanningen om att jordgolv är ohälsosamma inte stämmer?

En pågående studie i Bangladesh utmanar nu våra fördomar om golvens roll för vår hälsa.

Studens officiella namn är ”Cement floors and child health (CRADLE): a randomized trial in rural Bangladesh” och den hittas på nätet. Studien leds av Jade Benjamin-Chung, en forskare på Stanfords universitet i USA.

Forskarna i Bangladesh jämför nu om små barn i hus med jordgolv får fler tarminfektioner än barn i hus med betonggolv. Resultatet av studien kan få stora konsekvenser, inte bara för utvecklingsländer, utan även för våra egna hemmiljöer.

Tänk om det visar sig att jordgolv, med sina naturliga material, faktiskt kan ha en positiv in-verkan på vår hälsa? Kanske kan jordgolv bidra till en mer balanserad mikrobiom, det vill säga de miljarders bakterier som lever i och på oss. Det finns ju en växande forskning som

visar att vår tarmflora har en avgörande roll för vår hälsa.

Om studien i Bangladesh visar att jordgolv kan vara hälsosammare, vad betyder det för oss här i våra nordiska länder? Ska vi börja

Kanske kan vi inspireras

av andra kulturer där jordgolv är en naturlig del av boendet. Kanske kan vi hitta sätt att kombinera moderna bekvämligheter med mer naturliga material.

Det är viktigt att komma ihåg att en enda studie inte ger hela sanningen. Men den kan tända en gnista till nya tankar och diskussioner. Kanske är det dags att ifrågasätta några av våra in-vanda föreställningar om vad som är hygieniskt och hälsosamt.

Så, medan vi väntar på resultaten från Bangladesh, kan vi fundera på följande frågor:

- Vilka fördelar och nackdelar ser vi med jordgolv och betonggolv?
- Hur kan vi skapa bostäder som både är hälsosamma och bekväma?
- Hur kan vi balansera våra behov av modernitet och kontakt med naturen?

Oavsett vad resultatet av studien blir, så kan den bidra till en viktig diskussion om vår livs-miljö och vår hälsa. Kanske är det dags att se på våra hem med nya ögon och upptäcka nya sätt att leva mer hållbart och hälsosamt.

WASA DAGBLAD
Nr 23 Söndagen den 8 juni 2025
ISSN 2934-2445
Stuglivet billigast i Korsholm
Inkeri Julkunen
Stadsteaterns år
En ny era i viktmisskning
Finlandia-utställningen
Guillain-Barre

WASA
DAG-
BLAD

Wasa Dagblad

Välkommen till en ny era av dagstidningar! Säg hej till **Wasa Dagblad** - den smarta nyhetskällan som Du kan läsa överallt och som håller Dig välorienterad.

Så, vad är egentligen **Vasa Dagblad**? Jo, det är din veckodos av nyheter, information, skratt, insikt och allt annat som gör livet litet klokare, och roligare.

Och det bästa av allt? Det är **GRATIS!** Precis, du läste rätt. Inga dolda avgifter, inga prenumerationer. Vi tror att nyheter ska vara tillgängliga för alla, oavsett om du är på en strand i Thailand eller i ditt favoritcafe runt hörnet. Så hur fungerar det? Enkelt! Bara ladda ner vårt **Wasa Dagblad** till din tablett, och du har hela världen i din hand.

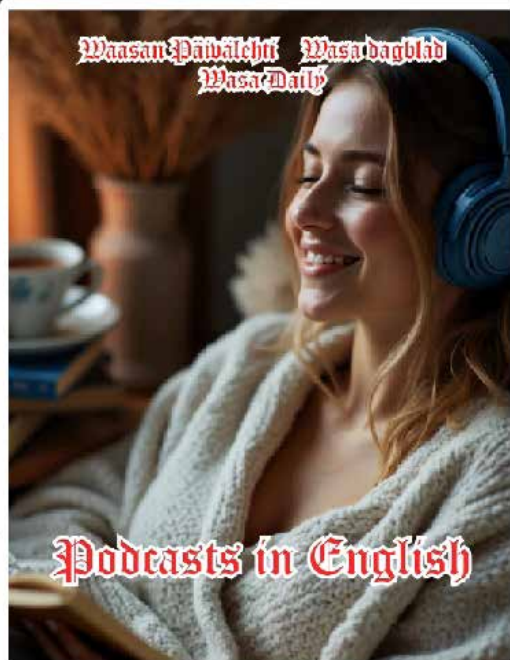
Vi på **Wasa Dagblad** vet att finländare älskar sitt kaffe. Varje söndagsmorgon kan du njuta av ditt favoritkaffe och samtidigt uppdatera dig om världens händelser. Så ta fram kaffekoppen, sätt dig bekvämt och läs **Vasa Dagblad**.

I en värld full av tråkiga nyheter behövs det något som oss för att krydda till tillvaron. Välkommen till **Vasa Dagblad** - vi gör nyheter lättare att svälja!

www.vpress.ovh

AI

AI-genererade poddar: En ny era för ljudinnehåll med NotebookLM

**Podcast in English:
Russian disinformation**
<https://vpress.ovh/podcasts.htm>

I den snabbt föränderliga världen av digitala medier fortsätter artificiell intelligens (AI) att tänja på gränserna och omforma branscher samt omdefiniera kreativa processer. En av de mest banbrytande utvecklingarna är Googles NotebookLM, en avancerad språkteknologi med potential att revolutionera podstavärlden.

Med sin förmåga att skapa ljudinnehåll av mänsklig kvalitet öppnar NotebookLM upp nya och spännande möjligheter inom AI-drivna berättelser, utbildning och underhållning.

Framväxten av AI-genererade poddar

Podcastbranschen växer i en rasande takt, och innehållsskapare samt medie företag letar ständigt efter innovativa verktyg för att effektivisera produktionen och stärka kreativiteten. NotebookLM, som först fick uppmärksamhet för sin förmåga att generera hög-

kvalitativa texter, har nu tagit steget in i ljudinnehållet. Denna banbrytande teknik kan producera poddar som är nästan omöjliga att skilja från de som skapats av mänskliga programledare, vilket skapar nya möjligheter för framtiden.

Det som gör NotebookLM-genererade poddar så attraktiva är flera unika funktioner som skiljer dem från traditionella poddar:

Naturligt ljudande röst: NotebookLM kan generera ljudinnehåll med en röst som efterliknar den naturliga rytmen och tonen i mänskligt tal. Detta gör att lyssnaren får en smidig upplevelse där det är svårt att avgöra om podden är AI-genererad.

Mångsidiga ämnen: Oavsett om det handlar om nyheter, aktuella händelser eller lättsamma berättelser, kan NotebookLM hantera en mängd olika ämnen. Dess flexibilitet gör det till ett idealiskt verktyg för innehållsskapare som vill utforska olika genrer utan tidskrävande produktion.

20 vardagliga förkortningar du behöver känna till (och kanske några du knappast behöver)

Förkortningar finns överallt nuförtiden. Från sms-akronymer till teknisk jargong, de praktiska kombinationerna på 3 bokstäver (och ibland längre) kan vara förvirrande om du inte är insatt. Men frukta inte, andra förkortningsäventyrare! Den här artikeln kommer att utrusta dig med kunskapen att dechiffrera 20 av de vanligaste förkortningarna du kommer att stöta på i vardagen.

LOL: Laughing Out Loud, Lots of Laugh, ljudligt skarr, mycket skratt (Den här kan redan vara en klassiker för många!)

BRB: Be Right Back (Perfekt för en snabb toalettpaus under en pratstund)

OMG: Oh My God, »Herre Gud!« (Uttrycker förvåning eller starka känslor)

IMHO: In my humble opinion, I min ödmjuka åsikt (Ett sätt att inleda din åsikt artig)

** ASAP: ** Så snart som möjligt (Tänder en eld under någon... snyggt)

FYI: For Your Information, För din information (En heads-up för någon)

ETA: Estimated time of arrival, Beräknad an-

komstid (Låter dig veta när du kan förvänta dig någon)

OSA: Vänligen svara (formell begäran om svar på en inbjudan)

PDF: Portable Document Format (Ett vanligt filformat för dokument)

JPG: Joint Photographic Experts Group (Ett populärt bildfilformat)

GIF: Graphics Interchange Format (Ett annat bildformat, känt för animationer)

TIFF: Tagged Image File Format (används för bilder av hög kvalitet)

WWW: World Wide Web (Grunden till det internet vi känner till)

HTTP: Hypertext Transfer Protocol (Språket som webbsidor använder för att prata)

GPS: Global Positioning System (Hjälper dig att navigera i världen)

Bankomat: Uttagsautomat (din vänliga lokala bankomat)

DIY: Gör det själv (för de händiga människorna där ute)

VIP: Mycket viktig person (Någon som får specialbehandling)

TBA: Kommer att meddelas (Håll ögonen öppna för mer information)

TBD: Att vara bestämd (Vi håller fortfarande på att ta reda på saker)

Det här är bara ett

smakprov på förkortningsvärlden, men med dessa 20 under bältet är du på god väg att dechiffrera det vardagliga språket, från avslappnade texter till tekniska dokument. Så nästa gång du ser en förkortning som får dig att klia dig i huvudet, kom ihåg den här listan och fortsätt att utforska den underbara världen av stenografisk kommunikation!

Wasa Dagblad

En modern tidning med en layout med drag av 1870-talets press. På den tiden hade tidningar bara 4-8 sidor. Mycket text, men inga bilder alls, så det är mycket att läsa på några sidor.

Tidningen innehåller citat från gamla dagstidningar hämtade från Riksarkivet (digi.kansalliskirjasto.fi). GPT3, Gemini, Aria och Monica gör en del av det rutinmässiga redigeringsarbetet, t.ex. översättning, korrekturläsning och skrivande av korta notiser. Alla texter har granskats av journalister och redaktionen ansvarar för texternas innehåll.

Wasa Dagblad är en publikation av dagstidningstyp som än så länge utkommer på söndagsmorgnar. Men vårt mål är att den ska komma ut varje morgon i framtiden.

Tidningen finns tillgänglig gratis på nätet.

Läsarnas texter är välkomna!

Tidningen är lokalt ägd och kommer att fortsätta att vara det.

Chefredaktör är Hans Björknäs.

Redaktion: Wasa Dagblad, Skolhusgatan 37 B 7, 65100 Vasa, tel. +358-40-5462455.

Redaktionen i Helsingfors: Wasa Dagblad, Andra linjen 9 B 36, 00530 Helsingfors. Telefon +358-40-5462455. Annonser kan sändas via e-post i jpg-format, ta gärna kontakt med redaktionen.

E-post: wasadagblad@gmail.com

HOROSKOP FÖR SEPTEMBER 2025

Septemberhoroskop för de glutenfria stjärnorna □□

Väduren (21 mars–19 april)
Du marscherar modigt in i september – rakt förbi brödkorgen. Vänner beundrar din självkontroll, även om vitlöksbrödet flörtar med dig.

Oxen (20 april–20 maj)
Hemmamys och comfort food lockar, men din inre gourmet hittar glädje i nya glutenfria recept. Septembers motto: brownies kan fortfarande förändra livet.

Tvillingarna (21 maj–20 juni)
Social kalendern är full – lyckligtvis har du bemästrat konsten att diskret fråga servitören om korskontaminering. Din charm löser alla menyproblem.

Kräftan (21 juni–22 juli)
Din känsliga mage möter din känsliga själ. Stjärnorna visar att det väntar ett överflöd av glutenfria godsaker precis när du behöver dem som mest.

Lejonet (23 juli–22 augusti)

ti)
Allas ögon på dig vid matbordet. Med självförtroende visar du att glutenfritt inte är en begränsning – det är ett kulinariskt äventyr. Applåder garanterade.

Jungfrun (23 augusti–22 september)
Detta är din månad! Organisationen glänser: du märker dina mjölsorter, erövrar köket och blir en glutenfri trollkarl. Vänner ber om dina recept.

Vågen (23 september–22 oktober)
Du väger dina alternativ mellan havremjolk och mandelmjolk – balans är allt. Oroa dig inte, båda går utmärkt med dina kakor.

Skorpionen (23 oktober–21 november)
Passion är temat – även för glutenfri pasta. September bjuder på intensitet, men kom ihåg: inte varje diskussion om pizzabottnar behöver sticka.

Skytten (22 november–21 december)
Äventyr väntar! Du upptäcker ett nytt glutenfritt café eller ett recept som gör resor mindre riskfyllda. Din optimism smittar mer än surdegstart.

Stenbocken (22 december–19 januari)
Praktisk som alltid planerar du i förväg: snacks i väskan, glutenfria kex i bilen. September belönar din förutseende med stressfria utflykter.

Vattumannen (20 januari–18 februari)
Innovation styr din kost denna månad. Kikärtspålägg? Blomkålspizzabotten? Stjärnorna applåderar dina djärva experiment. Även skeptiker frågar efter mer.

Fiskarna (19 februari–20 mars)
Drömskt september bjuder på tröst i soppor och säkra brödalternativ. Lita på din intuition – den leder dig till de mysigaste glutenfria sammankomsterna.

□ **September bevisar: du behöver inte gluten för att glänsa.**

HUMOR FÖR ETT- HUNDRA ÅR SEDAN

LÅNGSAMT TÅG

Föga snabbgående tåg.
Passageraren: Säg kan vi inte komma litet fortare till sta'n?

Stinsen: Det kan vi ju, men vi borde nog ta oss tåget.

TUSEN HEMORROJDER

Två fyraåriga flickor resonerar: Den första: Min pappa är så rik att han äger flere stenhäus och fabriker.

Den andra: Vad ä' de', men min mormor har tusen hemorrojder.

FÖR SISTA GÅNGEN.

— Jaså. du ska' gifta dej. Johan?

— Jo, dom ba' för mej i kyrkan för sista gången i söndags.

HÖGST MÄRKVÄRDIGT.

En bonde inifrån Savolux hade kommit med sin gumma till en kuststad på besök. På kvällen voro de ute och promenerade på kajen. Plötsligt fick gumman syn på en fyr, som var placerad utanför inloppet. Sedan hon en stund stått och sett på den, vände hon sig till mannen: - Har du sett på maken. Matts? Nu liar di där ute tänt det där ljuset minst tretti gånger, orh varen-da gång har det slocknat igen.

HAR DU SETT PÅ

— ? Har du någonsin sett den onde?

— Nej, aldrig!

— Här ska du få se honom (visar sin tomma portmonnä). Den är ju tom! Ja. är det inte fan, det?

FRI, FRIARE ...

Lärarinnan: — Hur heter komparativus av fri?

Laura: — Friare. Lärarinnan: — Och superlativus?

Laura: — Bröllop.

VAGABONDER EMELLAN.

Kalle:

— Hörr'u du, Pelle, vi är allt bättre lottade än alla grevar nrh baroner.

Pelle:

— Hur så då?

Kalle:

— Jo, sirrdu, vi kunna inte gifta oss under vårt stånd.

Astronomic picture of the week:

Dark Energy Camera Captures Bright, Young Stars Blazing Inside Glowing Nebula

This image, taken by astronomers using the US Department of Energy-fabricated Dark Energy Camera on the Víctor M. Blanco 4-meter Telescope at Cerro Tololo Inter-American Observatory, a Program of NSF NOIRLab, captures the star-forming nebula NGC 6357, which is located 8000 light-years away in the direction of the constellation Scorpius. This image reveals bright, young stars surrounded by billowing clouds of dust and gas inside NGC 6357, which is also known as the Lobster Nebula.

Credit:

CTIO/NOIRLab/DOE/NSF/AURA

T.A. Rector (University of Alaska Anchorage/NSF NOIRLab), J. Miller (Gemini Observatory/NSF NOIRLab), M. Zamani & D. de Martin (NSF NOIRLab)

Creative Commons Attribution 4.0 International License

Nästa vecka:

Från läsarna

Vi tar väldigt gärna emot inläggfrån våra läsare. Kommentarer, historier, minnen, debatt, nyheter från hemorten. Sannolikt kommer detta att vara den viktigaste delen i denna vår tidning. Men utrymmet är ju begränsat, så skriv gärna rätt så kort! Säsänd gärna inlägg till:

wasadagblad@gmail-com

Annonsera i WD

Det kan ha ett visst PR-värde att vara bland de första som annonserar i denna historiska och hypermodärna dagstidning.

Sänd annonser till wasadagblad@gmail.com som jpg, tiff eller png,

WASA DAGBLAD

wasadagblad@gmail.com